

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1902.

Andra Kammaren.

N:o 9.

Tisdagen den 11 februari.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3. e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 4 innevarande februari.

§ 2.

Herr statsrådet m. m. *A. A. L. Palander* aflemnade Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:
angående ändring i grunderna för pensioneringen af arméns befäl och underbefäl med vederlikar; och
angående tillämpning å personal vid flottans marinläkarekår samt å läkare vid kustartilleriet af grunderna för pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar m. m.
De kongl. propositionerna bordlades.

§ 3.

Upplästes två till kammaren inkomna, så lydande protokoll:

År 1902 den 8 februari sammanträdde kamrarnes valmän för att utse Riksdagens justitieombudsman; och befunnos, efter valförrättningens slut, rösterna hafva utfallit sålunda:
herr häradshöfdingen *Ossian Berger* med samtliga afgifna eller 47 röster, i följd hvaraf herr häradshöfdingen *Ossian Berger* blifvit till Riksdagens justitieombudsman utsedd.

J. Johansson.

C. P. af Burén.

N. Fosser.

Oscar Larsson.

År 1902 den 8 februari sammanträdde kamrarnes valmän för att utse den man, som skall efterträda Riksdagens justitieombudsman, i fall han, innan nästa lagtima Riksdag anställt nytt val af justitieombudsman, skulle med döden afgå, samt utöfva embetet under

den tid, justitieombudsmannen kan vara af svår sjukdom eller annat laga förfall derifrån hindrad; och befunnos, efter valförrättningens slut, rösterna hafva utfallit sålunda:

herr revisionssekreteraren Carl Evald Leijonmarck med samtliga afgifna eller 47 röster, i följd hvaraf herr revisionssekreteraren Carl Evald Leijonmarck blifvit utsedd till justitieombudsmannens efterträdare.

J. Johansson.

C. P. af Burén.

N. Fosser.

Oscar Larsson.

Jemte det protokollet lades till handlingarne, beslöt kammaren, att underrättelse om de sålunda försiggångna valen skulle meddelas Riksdagens kanslideputerade med anmodan till dem att låta uppsätta och till kamrarna ingifva förslag till såväl förordnanden för de valde som skrifvelse till Konungen med anmälan om de verkställda valen.

§ 4.

Föredrogs för remiss till utskott Kongl. Maj:ts å kammarens bord hvilande proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 5 kap. 1, 2, 3 och 6 §§ strafflagen, till lag angående verkställighet af domstols förordnande om tvångsuppfostran samt till lag, innefattande vissa bestämmelser om förfarandet i brottmål rörande minderårige.

I sammanhang härmed lät herr talmannen uppläsa ett från Första Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 48, med inbjudning till Andra Kammaren att förena sig med Första Kammaren i dess beslut, att ett särskildt utskott, bestående af fjorton ledamöter, sju från hvardera kammaren, skulle tillsättas för behandling af ifrågasvarande proposition äfvensom af Kongl. Maj:ts proposition angående uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn.

Sedan berörda protokollsutdrag blifvit uppläst, begärdes ordet af

Herr vice talmannen Swartling, som yttrade: Jag ber att få hemställa, att Andra Kammaren måtte antaga den af Första Kammaren nu gjorda inbjudningen angående tillsättande af det föreslagna utskottet, men på samma gång vill jag föreslå, att antalet suppleanter måtte, i likhet med hvad som brukar vara vanligt, bestämmas till samma antal som de ordinarie ledamöternas, således i detta fall till sju.

Hvad herr vice talmannen föreslagit blef af kammaren bifallet; hvarefter den nu föredragna propositionen hänvisades till det af Riksdagen sålunda beslutade särskilda utskottet n:o 2.

Kongl. Maj:ts härefter föredragna proposition om upplåtande af vissa delar af kronodomänen Bona till en tvångsuppfostringsanstalt öfverlemnades till statsutskottet.

Slutligen föredrogs Kongl. Maj:ts proposition angående uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn, hvilken proposition i enlighet med kammarens här ofvan antecknade beslut hänvisades till Riksdagens särskilda utskott n:o 2.

§ 5.

Vidare föredrogs och hänvisades till kammarens tillfälliga utskott n:o 3 herr *K. F. G. Almqvists* vid kammarens senaste sammanträde aflemnade motion, n:o 153.

§ 6.

Föredrogs, men bordlades åter bevillningsutskottets betänkande n:o 1 samt lagutskottets utlåtanden n:is 4 och 5.

§ 7.

Härefter föredrogs Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts memorial n:o 1, med anledning af remiss från Andra Kammaren af en utaf herr *E. O. V. Wavrinisky* väckt motion, n:o 2, i hvilket memorial utskottet hemställt, att berörda motion, som till utskottet hänvisats, finge till Andra Kammaren återlemnas.

Utskottets hemställan bifölls, och beslöt kammaren, att ifrågasvarande motion skulle öfverlemnas till lagutskottets behandling.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgörömålen beviljades herr *C. H. Björck* under tre dagar från och med den 13 innevarande februari.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 2.50 e. m.

In fidem
Herman Palmgren.

Onsdagen den 12 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 5 innevarande februari.

§ 2.

Herr statsrådet m. m. *J. E. von Krusenstjerna* afllemnade Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:
 angående pension åt kommissionslandtmätaren i Örebro län Carl August Andersson;
 angående pension å allmänna indragningsstaten åt landskanslisten i Malmöhus län *A. M. E. Lauriér*; och
 angående ny tariff å taran för inkommande utländska varor.

De kongl. propositionerna bordlades.

§ 3.

Svar å interpellation.

Ordet lemnades på begäran till hans excellens herr statsministern friherre von Otter, som yttrade:

Herr grefve och talman, mine herrar!

Kammaren har medgifvit sin ledamot herr A. Hedin att till mig framställa följande spörsmål:

»Är det möjligt att genom aftal, som kunna erhålla lagligt bindande giltighet utan Kongl. Maj:ts och Riksdagens samtycke, större eller mindre del af malmfälten i Norrbotten öfvergå i främmande undersåtars ego?

Eller finnes lagligt och fullt verksamt medel att förekomma sådan olycka, och är det Eders excellens' åsigt, att såsom ett sådant medel ingalunda kan betraktas lagstadgandet, att utlänning ej utan Kongl. Maj:ts tillstånd må idka grufdrift här i landet?

Anser sig Kongl. Maj:t kunna under alla förhållanden, hvilken stats undersåtar än komme att förvärfva malmfält i Norrbotten, med behörig verkan använda sin förbuds rätt?

Derest Kongl. Maj:t icke eger tillräckliga medel att förekomma den angifna eventualiteten, är det då Konungens rådgifvares afsigt att tillstyrka Kongl. Maj:t att begära Riksdagens medverkan?

Och är det Eders excellens' och öfriga rådgifvares afsigt att tillstyrka Kongl. Maj:ts ingripande så tidigt, att, om genom svensk mans förfarande utlänningar förmås att inlåta sig i ett företag, som mot ett oomtvisteligen lagligt veto från svenska statens sida ej kan

vinna sin fullbordan, förhandlingar och öfverenskommelser härom ej må hafva så långt fortskridit, att det, trots det att svenska statens formella rätt är ostridig, kan blifva med stor svårighet förenadt att upprätthålla den och vägra en eftergift, som innebure uppenbar fara?»

Svar å interpellation.
(Forts.)

I anledning af de sålunda framställda spörsmålen anhåller jag att få anföra följande.

Hvad först beträffar de delar af interpellationen, som beröra frågan om möjligheten af de norrbottniska malmfältens öfvergång i utländska händer, torde jag, till belysning häraf, böra lemna en öfversigt af hvad vår lagstiftning innehåller i fråga om möjligheten för utlånding att förvärfva egande- eller annan rätt till grufvor i Sverige.

Härutinnan gäller först och främst, att en utlånding icke kan förvärfva grufvor här i riket genom att verkställa inmutning å befintliga malmfyndigheter. Enligt 68 § grufvestadgan, sådant detta lagrum lyder enligt lagen den 20 oktober 1899, är det utlånding förbudet att här inmuta mineralfyndighet. Detta förbud är ovilkorligt, och någon Konungens dispensrätt eger härvid icke rum.

Redan inmutade fyndigheter kunna deremot, enligt de i vår lagstiftning derom gifna bestämmelser, blifva föremål för utlåndings rättsförvärf på följande sätt.

Han kan förvärfva eganderätten till redan inmutade grufvor, dock endast om Konungen dertill lemnar bifall.

Han kan, om sjelfva eganderätten till en grufva ej tillhör honom, blifva berättigad att bearbeta densamma såsom arrendator eller i annan egenskap, dock endast under förutsättning, att Konungen sådant medgifver.

Han kan slutligen, om han enligt kongl. kungörelsen den 3 oktober 1829 erhållit Konungens tillstånd att i riket förvärfva och besitta fast egendom, erhålla den rätt i grufva, hvilken betecknas med uttrycket jordegareandel. Kronans jordegareandel, der sådan begagnas och i följd af lagen den 20 oktober 1899 utbjudes till arrende, kan han deremot icke förvärfva.

Dessa äro de hufvudsakliga bestämmelser, som enligt vår lagstiftning gälla angående utlåndings förvärf af grufvor eller af dermed sammanhängande rättigheter inom vårt land. Dessa bestämmelser synas vid första påseendet vara fullständiga, då de beröra såväl förvärfvet af eganderätt till grufvor som ock de rättigheter deri, hvilka kunna tänkas förekomma utan förening med sjelfva eganderätten, och de förefalla jenväl betryggande, då enligt deras innehåll ingen rätt i grufva skulle kunna af utlånding förvärfvas utan Konungens särskildt gifna tillstånd. Det visar sig emellertid, att, om än den del af vår lagstiftning, som enkom behandlar gruf-frågor, kan synas vara på angifvet sätt fullständig och betryggande, de olägenheter, dem man med de anförda bestämmelserna velat förebygga, hota att inträda i följd af stadganden inom en annan del af vår lagstiftning, hvilken icke särskildt berör grufväsendet, nemligen bolagslagstiftningen.

Svar å interpellation.
(Forts.)

Sådan denna för närvarande är beskaffad, kan utländing — enskild man eller bolag — utan att behöfva dertill utverka sig Konungens tillstånd blifva delegare i svenskt bolag, som eger grufvor eller idkar grufdrift; och på denna väg kan det komma derhän, att ett svenskt malmfält, ehuru eganderätten till detsamma formelt ligger i svensk hand, dock i sjelfva verket nära nog fullständigt kommer under utländske mäns förfogande, utan att från statsmaktens sida kunnat med den nu gällande lagstiftningen något dervid åtgöras. Hvad särskildt beträffar den för närvarande största gruffaffären i Norrbotten. Luossavaara-Kirunavaara-bolaget, förekommer visserligen i dess bolagsordning stadgande derom, att bolagets aktier icke kunna egas eller innehafvas af utländingar; och genom andra vidtagna bestämmelser och anordningar är förebyggt, att ändring af bolagsordningens nämnda stadgande kan ske utan statsmaktens medgifvande. Men hinder möter icke, att bolagets aktier kunna till vida öfvervägande del egas af annat svenskt bolag, och i detta bolag kunna i sin ordning utländske män blifva de bestämmande.

Onekliga föreligga här förhållanden, som kräfva allvarlig uppmärksamhet från lagstiftarens sida. Likasom ämnet redan blifvit framställt till öfvervägande inom representationen genom motion vid innevarande riksdag, så har ock regeringen å sin sida gjort det till föremål för sina öfverläggningar och hoppas att, sedan den för frågan erforderliga särskilda utredning egt rum, kunna i densamma påkalla Riksdagens medverkan.

I lagstiftningsväg kan dock intet ernås förr än uti en mer eller mindre närliggande framtid. Interpellationen berör emellertid jembväl frågan, om ej ett omedelbart och tidigare ingripande är att från Kongl. Maj:ts sida förvänta, utan att dock angifves, af hvilken särskild beskaffenhet detta ingripande skulle vara. Härpå kan endast svaras, att regeringen, som på grund af inträffade förhållanden funnit det kunna ifrågasättas, om ej staten lämpligen borde söka sjelf förvärfva eganderätten till de båda stora norrbottniska gruffälten, för ändamålet inledt förhandlingar. Ett der under förliden höst från grufvegarnes sida afgifvet anbud har, efter granskning af särskildt tillkallade, i grufverksamhet kunnige män, synts icke vara antagligt; men möjligt är, att förhandlingar, som pågå. kunna komma att leda till resultat och alltså medföra framställning till denna Riksdag. Närmare, än som härmed skett, kan denna sak emellertid icke nu beröras.

Herr Hedin i Stockholm: Herr talman! Jag skall till en början hembära till hans excellens herr statsministern min erkänsla för att han har upptagit interpellationen till besvarande med den grad af utförlighet, som här har skett, och derjemte skall jag anhålla att få yttra mig något, dels med anledning af sjelfva svaret och dels beträffande frågan i dess helhet.

Hans excellens herr statsministern redogjorde för de tillfällen, som den nuvarande lagstiftningen erbjuder för utländingar att komma mer eller mindre omedelbart i besittning utaf svenska grufvor. Jag

Svar å interpellation.
(Forts.)

tänker, att det finnes en utväg till, nemligen den, att en utländing är fordringsegare hos en svensk grufvegare, som måste afstå sin egendom till sina borgenärer, och dervid är det väl icke möjligt ens att ifrågasätta något förbud för den, som på sådant sätt kommer i besittning af sådan egendom, att äfven draga nytta af densamma genom grufvornas bearbetande.

Jag har uti interpellationen påkallat regeringens svar, huruvida den vore benägen att vädja till Riksdagens medverkan, derest de utvägar, regeringen sjelf derförutan kunde anlita, icke vore tillräckliga för att trygga landet mot den fara, som synes hota oss; och jag skall anhålla att få något närmare förklara, hvad jag med denna Riksdagens medverkan har afsett.

Mig har det synts och det synes mig ännu, som om vårt land för närvarande hotades af en fara, större än 1718, större än 1808 — 1809, större än 1850, 1851 och 1852 — jag uppräknar dessa tre åren, derför att jag icke kan med någon grad af visshet bestämma vare sig sjelfva utgångs- eller sjelfva slutpunkten — och faran kommer från det sätt, hvarpå statsmakterna hittills hafva handskats med rättigheten för utländingar att komma i besittning utaf svenska fastigheter — jord och skogar — äfvensom utaf grufvor. Skulden till detta ligger långt tillbaka i tiden; den går i sjelfva verket så långt tillbaka som 70 år härifrån räknadt, då Kongl. Maj:t i strid med Sveriges allmänna lag och mot högsta domstolens och justiti kanslersemetets utlåtanden bemäktigade sig en rätt, som sedermera uti Kongl. Maj:ts händer blott har tillväxt och utöfvats på ett sätt, som konstitutionsutskottet en gång beskrifvit såsom någonting utaf det rent af vanvettigaste man någonsin hört talas om i något land, nemligen på den tid, då, under justitieministern Gustaf Adolf Sparre, man på samma gång nekade här i landet inflyttade och bosatta utländingar att bli svenska medborgare och beviljade dem rätt att ega svensk fastighet. Sedermera har man fortfarit med ett föga öfvervägdt och i många fall rent af handlöst upplåtande åt utländingar af lika rättigheter med svenska medborgare, under förebärande, att reciprocitetsgrundsatsen så fordrade, ehuru, såsom jag vid ett föregående tillfälle anmärkt, det icke är annat än ett missbruk af ord att i slika fall tala om reciprocitet emellan engelska eller ryska eller tyska eller franska undersåtar å ena sidan och svenska å den andra.

Till den fara, som vi kunnat tala om förut, utaf utländingars förvärf här i landet, har på senare tiden kommit en annan, som med denna kan alliera sig och om hvilken jag hvarken bör eller behöfver tala.

När jag förliden vecka erfor, att regeringen hade kastat ifrån sig ett anbud, som måhända kunde efter pröfning befinnas vara i sitt dåvarande skick mindre acceptabelt, blef jag likväl förfärad vid att höra, att regeringen hade haft så brådtom att afhända sig detta tillfälle, som ju kunnat stå fast ännu i några månader, och lemnat utväg vare sig till ytterligare förhandlingar om modifikation i anbudet eller kanhända till påfinnande af någon annan utväg, som

Svar å interpellation.
(Forts.)

skulle leda till samma mål som det ifrågasatta inköpet af malmfälten i Vesterbotten. Men att någon sådan utväg stod regeringen till buds, det förnam man icke, huru man än frågade sig före. Det enda, som jag då kunde sluta till, var, att anbudet var definitivt förfallet, såvida det icke åter kunde sättas i kraft af anbudsgifvaren. Och för att i min oro vinna någon visshet om, huru dermed förhöll sig, vände jag mig till herr bankdirektör Wallenberg och framställde till honom den frågan, huruvida han betraktade ett upptagande af förhandlingarna såsom omöjligt, hvarpå jag fick det svar, att, om någon framställning till honom gjordes inom den närmaste framtiden, anbudet mycket väl kunde få stå fast hela den tid, som var utsatt, eller till den 1 juni. Han meddelade derjemte ett par upplysningar af största intresse om anbudets innehåll. Men jag har icke begärt hans tillstånd att derom yttra någonting — det ansåg jag icke tillkom en person, som icke är i tillfälle att utöfva något nämnvärdt inflytande på frågans utgång. Nu finner jag till min stora glädje, att förhandlingarna äro återupptagna. På den vägen kan man nu vinna det, som är det första och tills vidare viktigaste: att staten kommer i besittning af gruffälten.

Men dermed har man icke gjort på långt när allt. Då uppstår frågan: hvad skall sedermera ske? Och man säger mig: det är föga vunnet, eller, såsom somliga uttrycka sig, det är ingenting vunnet, för den händelse sedermera bearbetandet af grufvorna af staten upplåtes åt ett bolag, i hvilket lika väl som nu utländska penningar kunna blifva herrar öfver denna dyrbara egendom, belägen i en provins, hvilkens trygghet i högre grad än öfriga delar af landet sysselsätter den allmänna uppmärksamheten. Då jag dertill svarar, att det icke är nödvändigt att öfverlemna de af staten åter förvärfvade malmfälten i ett bolags händer, så har jag fått den frågan: Vill ni då, att staten skall drifva bergshandteringen genom — ett embetsverk i Norrbotten? Nej, det vill jag icke. Men det finnes ännu en utväg, och det är den, att staten icke inlåter sig med något bolag, utan öfverlemnar bedrifvandet af denna affär åt någon erfaren och kunnig affärsman med uppdrag att sköta detta såsom en privat affär. Staten kan aflöna honom med 5, 6 eller 7 gånger en statsrådslön, det har staten mycket väl råd till. Och staten tilllåter honom att sköta det, som han skulle göra, i fall han vore den private egaren af dessa tillgångar, endast med ett förbehåll, nemligen det, att den arbetarebefolkning, han samlar omkring sig under sitt befäl, skall få en arbetsgifvare, hvilken företer för oss mönstret af det rätta förhållandet mellan arbetsgifvare och arbetstagare i afseende på deras bostäder, deras garanti i händelse af olycksfall och på gamla dagar. Samlas en sådan befolkning under denna chef der uppe, är dermed vägen öppnad för Norrbottens kolonisering; och dermed har man också förvärfvat en försvarsstyrka för denna provins, en försvarsstyrka, med hvilken ingen annan vore jemförlig. Detta är efter min tanke den rätta vägen. Den må vara ovanlig, och man kanske säger, att något dylikt har man aldrig förr hört talas om, men det är i sjelfva verket så med all ting nytt här i verlden: det är

och blir nytt, till dess att man börjat med det. Hvarför skulle man rygga tillbaka och anse, att det är så märkvärdigt, att staten i ett fall sådant som detta skaffar sig en disponent och låter honom handhafva skötseln af en statsegendom så, som han, en klok och förständig man, skulle sköta sin egen egendom? Hvad ligger väl deruti, som skulle vara så förunderligt, att det icke kunde försökas och försökas med fullkomlig visshet om framgång.

Svar å interpellation.
(Forts.)

När jag sade, att jag önskade, att Kongl. Maj:t skulle ofördröjligen påkalla Riksdagens medverkan, derest Kongl. Maj:t icke ansåge sig ega tillräcklig utväg i den nuvarande lagstiftningen att trygga landet mot den hotande faran, menade jag dermed tvenne saker, nemligen dels Riksdagens finansiella medverkan, dels dess medverkan till den lagstiftning, som härvidlag är erforderlig och hvilken hans excellens herr statsministern redan i sitt svar på min interpellation har behagat vidröra.

Men denna lagstiftning blir icke tillräcklig, om den endast stannar vid högst nödiga ändringar i aktiebolagslagen, utan dertill böra komma — och detta ofördröjligen — sådana ändringar af grufvestadgan, att man icke för framtiden behöfver befara något förnyande af det slags industri, som under en lång följd af år var den enda, som idkades i Norrbotten, nemligen inmutningsindustrien. Dessa förändringar i lagstiftningen, såväl i aktiebolagslagen som i grufvestadgan, kunna utan tvifvel af Kongl. Maj:t förberedas och framläggas till afgörande för innevarande Riksdag.

I fråga om Riksdagens finansiella medverkan antager jag, att regeringen nu i det allra närmaste gjort upp för sig sjelf, huru långt den i detta fall vill gå. För egen del vill jag uttrycka den meningen, att det icke bör finnas någon tvekan om, att man på ett eller annat sätt, på de ena eller andra villkoren — och om det befinnes nödigt att utverka fördelaktigare sådana, bör det ske, äfven med risk af dröjsmål — i första rummet måste söka återförvärfva grufvälten der uppe i Norrbotten, emedan detta utgör det första och ovilkorliga steget för att man sedermera skall kunna komma till en slutlig lösning af den viktiga frågan.

Jag tänker, att hans excellens nog sjelf en af dessa dagar läst uti någon tidning ett meddelande från denna kammares förre sekreterare, häradschefding Nathorst Böös, i hvilket denne icke tvekar att uttala den förmodan, att herr Broms för närvarande reser omkring i utlandet för att försöka sälja tillgångar, som han icke eger. Huru detta än må gå, det må lyckas för honom eller icke att inleda personer i affärsförbindelser genom användande å nyo af antedaterade dokument, som skola visa, att han eger rätt att handla i en sak, der han länge sedan förlorat makten, kommer dock alltid svenska staten att lida af sådant; om det icke resulterar rent af i fara, så resulterar det dock i skam och åtlöje. Det har gått så långt, att hvar och en, som har kommit i någon beröring med denne man, är utsatt för skymfliga misstankar; det har händt en af våra mycket ärade och afhållne kamrater här i kammaren, en representant från Norrbotten, att den omständigheten, att han bevitnat en namnteck-

Svar å interpellation.
(Forts.)

ning på en handling, föranledt folk att misstänka honom för att hafva någon andel i dessa ärelösa affärer, hvilket vi alla veta är omöjligt. Men såsom ryktena gå i dessa dagar, är detta icke orimligare, än när man sagt, att herr utrikesministern har rest till en af de europeiska hufvudstäderna som något slags homme d'affaires för — jag vet icke hvad jag skulle vilja kalla honom, ty det bär mig emot att nämna hans namn. Jag vet icke, om det till äfventyrs var arrangeradt, att början af ett bref, der utrikesministerns namn nämndes, blef uppläst vid rätttegången inför rådstufvurätten; det är ju tänkbart, att misstaget icke var något annat än ett afsigtligt misstag, det var kanske en utaf dessa händelser, som icke blott se ut som en tanke, utan verkligen äro det. Men när nu sådant kan spridas omkring beträffande en af regeringens ledamöter, ja, då är det väl mindre orimligt, än vi alla här skulle kunna tycka, att en af våra kamrater får smuts kastad öfver sig för en så enkel gerning som den, att han bevitnat en namnteckning.

Det är nödvändigt, att man icke dröjer längre, än hvad det nödvändiga uppskofvet för ett noggrannt öfvervägande kräfver, innan man gör slut på allt hvad till denna sak hör. Och om regeringen nedlägger all sin kraft på att först och främst lösa denna fråga, så skola säkerligen äfven de, som eljest kunna hafva någon benägenhet att anklaga henne för att icke alltid utveckla nödig kraft och raskhet, komma att med mig säga, att det vare förklaradt och att det vare henne ursäktadt, om hon först och främst kommer till ett resultat i landets förnämsta välfärdssak.

Herr Elowson: Herr greve och talman! För några år sedan beslöt Riksdagen att inköpa den färdiga jernvägen mellan Gellivare malmfält och Luleå hamn. Förutsättningen för detta köp torde få sökas deruti, att malmbrytningen skulle bedrifvas med svenskt kapital och såsom en svensk affär. Kort tid derefter beslöts, att banan Luleå—Gellivare skulle fortsättas, i det att man skulle utsträcka den till norska riksgränsen och vidare genom samverkan med Norge till isfri hamn vid hafvet. Äfven för denna åtgärd fans en förutsättning, nemligen den, att malmen från Luossavaara och Kiiruna-vaara skulle exploateras af svensk företagsamhet.

Hvadan kommer då den ängslan och den oro, som nu förspörjes kring allt Sveriges land, att de norrbottniska gruffälten möjligen kunna spelas öfver i utländska händer? Vi hade ju garantier, i det att ingen utlänning skulle kunna vara aktiegare i det bolag, med hvilket regeringen uppgjorde kontrakt angående betalningen för jernvägens byggande och forslingen af malm, och i samma bolag skulle staten dessutom ega aktier för att kunna på stämmorna föra talan och vara underkunnig om allt, som inom bolaget tilldrog sig.

Interpellationen har sin anledning och sin upprinnelse uti missförhållanden, som kunna antaga en för vårt land ödesdiger karakter. För icke länge sedan innehade främlingar med fullständig eganderätt ett stort område inom Norrbotten. Detta kan förnyas, såvida icke lagstiftningen förmår att råda bot därför. På världsmarknaden

rör man sig nu för tiden icke allenast med millioner i hundratal, utan med milliarder. Det finnes således i finansielt hänseende en möjlighet, att utländska kapitalister kunna sätta sig i besittning af den svenska nationalförmögenhet, som ligger samlad i Norrbottens malmförande berg. Ja, herr talman, icke blott detta, främmande bolag kunna också, om de vilja, förvärfva större delen af Skånes jord.

Interpellanten påpekar den samhällsvåda, som ett sådant sakernas tillstånd innebär, men han angifver äfvenledes kardinalpunkten i de åtgöranden, som erfordras för att kunna möta faran och om möjligt aflägsna densamma. Han åsyftar nemligen att vinna svar på den frågan, om regeringen för att afvärja svårigheterna ämnar anlita Riksdagens medverkan. Representationens medverkan är ju idealet för den moderna regeringskonsten; det är numera icke tidsenligt, att regering och Riksdag skärmytsla och liksom brottas med hvarandra. Deras gemensamma verksamhet bestämmes deraf, att de båda ingå såsom moment i en högre enhet — fäderneslandet.

Frågan om villkoren för utländsk man att här i riket besitta bergverk, jord och annan fastighet har ådragit sig en uppmärksamhet, som icke daterar sig från gårdagen. Vi hafva i detta hänseende en kongl. förklaring, som leder sitt ursprung från 1820-talet, och hvilken kan betraktas såsom normerande för alla derpå följande författningar i berörda hänseende. Den nämnda förklaringen innehålles i en kongl. kungörelse af den 3 oktober 1829, hvars korta hufvudinnehåll jag tillåter mig att till protokollet anföra: »I anledning af förekommen fråga, huruvida det efter gällande författningar må vara utländske män tillåtet att här i riket fast egendom förvärfva och besitta, har Kongl. Maj:t i nåder godtfunnit förklara, att utländsk undersåte, som icke erhållit svensk medborgarerätt, icke kan anses vara berättigad att i riket fast egendom förvärfva och besitta, utan att han dertill undfått Kongl. Maj:ts nådiga tillstånd.»

Hvar skall man finna konstitutionel hemul för detta viktiga tillägg: »utan att han dertill undfått Kongl. Maj:ts nådiga tillstånd»? Förgäfves söker jag stöd för denna bestämmelse uti 1809 års regeringsform. Der finner jag i stället en paragraf, som är konstituerande för regeringsmakten, nemligen den fjerde, hvilken går i en helt annan riktning. Såsom herr talmannen väl vet, lyder ifrågasvarande paragraf sålunda: »Konungen eger att allena styra riket på det sätt, denna regeringsform föreskrifver; Inhemte dock» etc. Tillämpningen af denna grundlagsbestämmelse har enligt min uppfattning varit delvis riktig, delvis icke riktig. Man har framhållit, och detta med all kraft, att 1809 års statsskick icke känner till någon ministerstyrelse. Deremot har man icke med samma styrka fäst sig vid den fundamentala bestämmelsen, att riket skall styras »på det sätt, regeringsformen föreskrifver».

Vid tillämpning på verkligheten af grundlagens bud, huru riket skall styras, påträffa vi tre kategorier: 1:o föreskrift om hvad som skall göras; 2:o föreskrift om hvad som icke får ske; och 3:o ingen föreskrift alls.

Svar å interpellation.
(Forts.)

Det är uppenbart onödigt att vid detta tillfälle inlåta sig i någon diskussion beträffande de två första kategorierna.

Deremot förtjenar den tredje kategorien ett ögonblicks uppmärksamhet, emedan den omfattar, jemte mycket annat, just det ämne, som utgör föremål för närvarande öfverläggning.

Angående utländsk undersåtes rätt att i Sverige förvärfva och besitta jord eller idka grufdrift innehåller regeringsformen ingen föreskrift. Deraf framgår således med grundlagsenlig följdriktighet, att lagstiftningen i fråga om villkoren för denna rätt tillkommer Konung och Riksdag gemensamt. En motsatt grundlagstolkning leder derhän, att regeringsmakten skulle kunna, utan Riksdagens medverkan, tillåta främmande lands undersåtar att förvärfva och besitta större delen af Sveriges jord, dess bergverk och öfriga fastigheter.

Äfven vid föregående tillfällen har från Riksdagens sida regeringens uppmärksamhet blifvit hänledd på de mindre behagliga följder, som kunna i vissa fall uppkomma deraf, att utländsk macts undersåte blir egare af svenska fastigheter. I detta afseende afläto Rikets Ständer den 30 augusti 1851 till Kongl. Maj:t en »skrifvelse angående villkor för utländsk man att här i riket besitta fast egendom», hvilken skrifvelse bär i nämnda års riksdagstryck märket n:o 222. Och jag ber att derur få lemna ett kort utdrag: ». . . när rättigheten att här i riket bruka och besitta fastighet, medgifven åt utländsk undersåte, som i denna egenskap qvarstår under främmande macts beskydd och inflytande, icke allenast föranleder flera olägenheter, utan äfven, i en vidare utsträckning, skulle kunna medföra betänkliga och för samhället vådliga följder, få Rikets Ständer i underdånighet anhålla, att utländsk man, som hädanefter vill här i riket sig bosätta, för att bruka eller besitta fast egendom, icke må dertill erhålla tillstånd, innan han blifvit till svensk medborgare antagen.» Detta ärende behandlades af de förenade lag- samt allmänna besvärs- och ekonomiutskottet, och återfinnas förhandlingarna derom uti deras betänkande n:o 37.

Det förtjenar erinras, att de förenade utskottens tillstyrkande hemställan i sjelfva saken blef hos ridderskapet och adeln godkänd utan debatt. Skrifvelsen föranledde åter, när den hos Kongl. Maj:t föredrogs, icke några uppslag till positiva åtgärder. Den möjligheten är likväl icke utesluten, att en med skrifvelsens syfte öfverensstämmande lagstiftning, om ock i modifierad form, skulle hafva befriat oss från åtskilliga olägenheter och obehag. Måhända skulle den hafva hindrat diplomatisk inblandning i våra inre angelägenheter.

Emellertid synes det mig, som skulle den af herr Hedin framställda interpellationen, de uttalanden, som blifvit gjorda af hans excellens herr statsministern, och de yttranden, som i öfrigt under debatten förekommit, kunna föranleda positiva åtgärder. Det torde med visshet kunna antagas, att de gissningar och de förmodningar, som under den senaste tiden cirkulerat, hos många befast den öfvertygelsen, att just nu någonting borde åtgöras för att för framtiden vinna stadga och lugn i det kaotiska virrvarr, som kännetecknar de norrbottniska grufangelägenheterna.

Inom riksdagskretsar har nog den uppfattningen varit temligen allmän, att regeringen skulle framlägga en kongl. proposition till ett definitivt ordnande af hithörande sväfvande frågor. De förklaringar, som kammaren nyss fått höra från statsrådsbänken, gå ock hufvudsakligen i samma rigtning. För min del finner jag det förklarligt, att regeringen vill uti denna på en gång ömtåliga och allvarliga fråga, då tid blir, taga Riksdagens medverkan i anspråk; ty frågan kan medföra ett ansvar, och mig synes det, som skulle en fördelning af ansvarets börda vara en politiskt berättigad handling.

Såsom sakerna nu gestaltat sig, synes det vara otvifvelaktigt, att man skulle vinna den bästa lösningen på svårigheterna, om staten blefve egare till Norrbottens malmfyndigheter. Det torde dock icke redan i dag vara lämpligt att närmare inlåta sig på den frågan, huru detta besittningstagande, huru detta förvärf skall försiggå. Men då interpellationen och debatten gifver dertill anledning, vill jag, herr talman, uttala såsom synnerligen önskvärdt, att staten, som redan förut är en stor jordegare inom Norrbotten, der ock må blifva en stor grufogare.

Herr Nordström i Stockholm: Herr greve och talman! Mine herrar! Under min föregående verksamhet har jag haft tillfälle att sätta mig in i förhållandena der uppe vid gruffälten i Norrbotten och det sätt, hvarpå de handhades och sköttes. Helt nyligen har jag haft tillfälle att vinna ytterligare insigt i samma förhållanden. Jag har dervid funnit, att många af de faror, hvilka här omtalas, ingalunda äro endast fantasifoster. Man bör således göra allt hvad man kan för att undanröja dem. Det finnes dessutom en hel hop smygande rykten och oklara påståenden, hvilka förlama verksamheten, minska utsigterna till kredit och möjligheten till arbete. Dessa svårigheter böra, såvidt möjligt är, undanröjas. Man bör söka vinna klarhet i det, som nu oroar nationen. Detta kan naturligtvis icke ske på något sätt bättre än derigenom, att frågan kommer fram offentligt inför Riksdagen. Man kan knappast få ett lämpligare tillfälle dertill än genom att nu frågan om köp framlägges. Genom att denna fråga kommer fram, vinna vi kännedom om sakerna, såsom de verkligen äro, och många farhågor och många vilseledande uppgifter kunna undanrödjas.

Vi kunna icke nu inlåta oss på frågan om lämpligheten af köp eller icke köp. Men jag vet, att jag uttalar ej blott min egen, utan äfven många andras glädje deröfver, att vi nyss fingo höra, att hans excellens statsministern stälde i utsigt för oss, att frågan om köpet af malmbergen skall komma att af Kongl. Maj:t framläggas för Riksdagen. Jag anser, att det är det lyckligaste och rigtigaste, som kan ske.

Vidare anfördes ej i detta ämne.

Svar å interpellation.
(Forts.)

§ 4.

Föredrogos hvar för sig och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts å kammarens bord hvilande propositioner till Riksdagen:

angående ändring i grunderna för pensioneringen af arméns befäl och underbefäl med vederlikar; och

angående tillämpning å personal vid flottans marinläkarekår samt å läkare vid kustartilleriet af grunderna för pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar m. m.

§ 5.

Kammaren beslöt efter hemställan af herr talmannen, som förmälde sig hafva om tiden för valen samrådt med Första Kammarens talman, att nästa lördag den 15 innevarande februari företaga val af ledamöter och suppleanter i det af Riksdagen beslutade särskilda utskottet n:o 2.

§ 6.

Till afgörande förelåg bevillningsutskottets betänkande n:o 1, angående vissa delar af tullbevillningen.

Punkten 1.

*Om tull å
potatis.*

I en inom Andra Kammaren afgifven motion, n:o 97, hade herr *J. Bengtsson* i Bjernalt föreslagit, att Riksdagen måtte besluta att åsätta potatis en tull af en krona för 100 kilogram att utgå årligen under tiden från och med den 1 januari till och med den 15 april samt från och med den 15 september till och med den 31 december.

Utskottet hemställde emellertid, att Riksdagen måtte, med afslag å herr Bengtssons motion, besluta, att gällande tullfrihet för potatis skall bibehållas.

Sedan utskottets berörda hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr *Jönsson* i Gammelstorp: Vid sistlidet års riksdag gjorde jag i denna kammare ett uttalande, att importen af tysk potatis utgjorde en fara för potatisodlingen och jordbruket i södra Sverige. Detta uttalande har också besannats, i ty att under sista hösten import af tysk potatis i södra Sverige fortgått med ohejdad fart och värre än någonsin, så att de svenske jordbrukarne och potatisodlarne allenast med stor svårighet kunnat utan till ruinerande pris få sälja sin potatis, och ett allmänt missnöje råder i följd häraf i södra Sverige, i synnerhet bland jordbrukarne och icke minst bland de mindre jordbrukarne och jordtorparne, hvilka i regel bruka den svagare jorden och icke hafva några andra produkter till afsalu än

potatis. Detta missnöje har också på ett otvetydigt sätt visat sig uti de talrika underskrifter, som erhållits på de tre olika petitioner, som under sista tiden ingifvits till Kongl. Maj:t med begäran om afhjelpande af dessa missförhållanden. I sammanhang härmed skall jag be att få nämna, att jag under gårdagen erhållit utdrag af Listers härads och Sölvesborgs stads hushållningsnämnds protokoll vid ordinarie sammanträde den 16 sistlidne januari, deri dess medlemmar enhälligt uttalat sig för potatistull och på samma gång beslutat, att utdrag af protokollet skulle till mig öfverlemnas. Jag skall emellertid icke upptaga kammarens tid med att uppläsa det-samma, då tiden i allt fall är temligen långt framskriden, men man må emellertid icke förundra sig deröfver, att missnöje råder. Importen fortfar ännu i närvarande stund i södra Sverige med ohejdad fart och till ett pris af 34 à 34 $\frac{1}{2}$ mark per 1,000 kilogram potatis af 20 procent stärkelsehalt, cif sydsvensk hamn, hvilket pris efter utskottets beräkning med en vikt af 66 kilogram per hektoliter motsvarar ett pris af 2 kronor per hektoliter. Då vår svenska potatis innehåller i genomsnitt allenast 15 procent stärkelse, så motsvarar detta ett pris af 1 krona 50 öre för hektoliter. Detta pris måste ju vara rent af ruinerande för våra svenska jordbrukare. Om nu den potatis, som odlas i dessa trakter, vore matpotatis, skulle förlusten vara af mindre betydelse, emedan densamma då kunde säljas till andra orter, till högre pris, men när så icke är förhållandet, utan sämre potatis odlas för stärkelsetillverkning eller bränvinsbränning, nödgas jordbrukarne sälja till stärkelsefabrikerna och brännerierna till hvilket pris dessa vilja betala.

Lagstiftningen har åsatt tull på bränvin och stärkelse för att skydda icke blott fabrikationen, utan äfven jordbruket, men i följd af den fria importen af bränvin och stärkelse i form af tysk potatis har jordbruket helt och hållet gått miste om detta skydd, och detta kan icke vara rättvist eller statens mening. Utskottet säger här: »Huruvida, på sätt motionären anför, tullfrihet å potatis inverkar till ökning af produktionen af bränvin samt till sänkande af priset å denna vara, synes utskottet tvifvelaktigt, så mycket mera, som en mängd olika faktorer härå inverka. För öfrigt skulle tull å potatis möjligen föranleda till ökad användning för bränvinsbränning af åtskilliga andra ämnen, hvadan säkerligen något resultat af en tull å potatis i det af motionären antydda syfte icke skulle ernås.»

Ja, detta är riktigt, att, om icke potatis importerades, måhända en del andra varor skulle användas till bränvinsbränning, men då skulle också vår svenska potatis få användning vid brännerierna och stärkelsefabrikerna till ett pris, hvartill den utan förlust kunde produceras, och den skulle icke behöfva säljas dit till dessa för jordbrukarne rent af ruinerande pris. Jag har velat framhålla detta såsom en brist i utskottets motivering och anser densamma icke riktig.

Då nu vidare motionären begärt åsättande af tull å potatis allenast under tiden från och med den 15 september till och med den 15 april, eller den tid, under hvilken bränvins- och stärkelse-

Om tull å
potatis.
(Forts.)

Om tull å
potatis.
(Forts.)

tillverkningen pågår, och under en tid, då potatisen inom landet, äfven om skörden af potatis varit mindre god, i allt fall bör räcka till, utan att matpotatisen derigenom väsendtligt fördyras, och då under den återstående delen af året, då landets behof af utländsk potatis såsom matpotatis kan vara större, importen af potatis skulle vara tullfri, kan jag för min del icke finna annat, än att, då man icke kan underkänna jordbrukarnes i synnerhet i de södra delarne af landet behof af tull å potatis, man också bör tillmötesgå motionärens begäran.

På grund af hvad jag nu anfört, skall jag be att få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till motionen.

Häruti instämde herr *Andersson* i Löfhult.

Herr *Hedgren*: Herr talman! Denna fråga om tull på potatis synes vara af epidemisk natur. När den hvilat sig ett eller annat år, kommer den alltid fram igen, och märkvärdigt nog visar den sig också på nya sätt och i nya faser. Än är det fråga om tull hela året, än endast på våren å den tidiga potatisen och än såsom nu för tiden från den 15 september till den 15 april. Skälen för tullen äro i allmänhet desamma, men i år har motionären kommit fram med ett alldeles splittradt nytt sådant. — Jag menar naturligtvis det klingande och väljudande ackord, som han anslagit på nykterhetens strängospel. Det förefaller, som om förslaget skulle vara den, att bränvinsbrännarne vilja taga nykterhetsvännerna i famnen och säga: mina kära, goda vänner, nu skola vi hålla i hop och nu skola vi göra nykterhetspropaganda — icke på det sättet, att vi skola upphöra med bränvinsbränningen, nej, för ingen del, nej, det finnes ett annat medel, som är fullt ut lika kraftigt, och det är att fördyra bränvinet, ty blir bränvinet dyrare, då kommer man att supa mindre. Detta fördyrande af bränvinet åter, det sker så, att man fördyrar råvaran, och detta åter i sin ordning sker genom att lägga tull på potatis! Jag undrar emellertid, hvad nykterhetsvännerna komma att svara på detta; jag undrar, om icke bränvinsbrännarne ändock få korgen af nykterhetsvännerna. Min tro är det åtminstone.

Man kan ju, mine herrar, såsom motionären skämta i denna fråga — ty såsom annat än skämt kan jag icke anse hans skäl — men frågan har dock en så allvarlig innebörd, att man icke vid afgörandet bör skämta dermed. Vi veta allesammans, att potatis är fattigmans föda; han använder densamma till morgon, middag och kväll. Då så är, mine herrar, böra vi också se till, att denna föda icke genom åsättande af tull ytterligare fördyras. Riksdagen har flere gånger afslagit ifrågavarande tullsats, och under förhoppning, att Riksdagen fortfarande skall göra det, får jag yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr *Fredholm*: Att denna fråga om tull å potatis icke kan hafva något inflytande på landets potatisodling i sin helhet, framgår

*Om tull å
potatis.
(Forts)*

tydligt af de siffror, som utskottet anført. Hela importen af potatis uppgår nemligen endast till omkring 6 procent af produktionen inom landet, och hvar och en kan väl förstå, att en så ringa import icke skall kunna utöfva någon större inverkan på priset å potatis i hela landet. Att importen kan hafva en sådan inverkan på vissa ställen, vill jag ingalunda bestrida, särskildt hvad angår Kristianstads län och importen dit af tysk potatis. Men jag tror icke, att man skall kunna annat än i ringa grad afhjelpa missförhållandet derstädes, om man nu kan tala om ett sådant, genom att sätta tull å potatis för hela riket. För min del tror jag för öfrigt, att orsaken till att man dit importerar tysk potatis ligger deri, att den tyska potatisen är mera stärkelserik än den svenska, och detta åter är af stor betydelse för bränvinsbrännerierna, hvilka därför hellre inköpa tysk än svensk potatis och möjligen kunna vara villiga att betala mera för den förra än för den senare. Potatisens stärkelsehalt afhjelpes emellertid icke genom tullar. Jag är ju ej fackman på potatisodlingens område och kan därför ej yttra mig med någon säkerhet, men jag tror likväl, att den låga stärkelsehalten i svensk potatis skulle kunna upphjelpas derigenom, att man vinnlade sig om potatisodlingen på samma sätt som man gjort i fråga om odlingen af sockerbeter. Vid odlingen af betor har man genom sorgfälligt urval af frö och ändamålsenlig kultur i öfrigt lyckats bringa upp sockerhalten i betan högst betydligt. Det är väl då också möjligt att man genom sorgfälligt urval af utsäde och ändamålsenlig kultur skulle kunna bringa upp stärkelsehalten i potatisen. Hela frågan om tull rör emellertid som sagdt endast ett lokalt intresse, och så har det varit hvarje gång man bragt på tal frågan om att genom tull afhjelpa de missförhållanden, som man på sina ställen ansett råda i afseende på potatisodlingen. Så var t. ex. förhållandet, när det var Stockholms trädgårds- och potatisodlare, som ville ha tull på potatis, men då anfördes ett annat skäl för tullen än nu, då ville man genom tull försvåra införseln af potatis till riket på våren och försommaren för att på så sätt utestänga importen af tidig tysk potatis, som konkurrerade med den potatis, dessa trädgårdsodlare sjelfva odlade. Nu åter är motivet ett annat, nu tager man icke alls hänsyn till tull under denna tid, utan nu vill man i stället förhindra importen under den öfriga delen af året, hvarom förut icke varit tal. Detta visar, att det endast är lokala intressen, som sträfva att blifva tillgodosedda genom att lägga tull på potatis för hela riket. Men icke kan man väl påstå det vara något önskvärdt eller tillrådigt att pålägga en tull å potatis för hela riket endast för att tillfredsställa ett eller annat lokalintresse.

Jag får därför yrka bifall till utskottets hemställan.

Friherre Barnekow: Jag vill icke neka till, att jag blef förvånad, då jag fick läsa utskottets betänkande, ty jag trodde, att utskottets majoritet egentligen bestod af protektionister. Under sådana förhållanden förvånade det mig, att frihandlarne med sådan skicklighet kunnat förmå protektionisterna att gå med på en mo-

Om tull å
potatis.
(Forts.)

tivering, som helt och hållet går i frihandelsvänlig riktning. Ja, mine herrar protektionister, nu är det icke så farligt med denna fråga. Men olyckan är, att en sådan motivering, som här användts, äfven kan användas för att taga bort tullen på spanmål. Och då ställer det sig litet kinkigare.

Jag skall gå igenom några delar af utskottets motivering.

Utskottet säger:

»Skörden af potatis är under olika år af mycket vexlande mängd och godhet, och priset bestämmes helt naturligt i första hand deraf.»

Ja, det är alldeles riktigt, men jag vill hemställa, om icke precis detsamma kan vara tillämpligt på spanmål. Är icke skörden deraf också vexlande? Jag vill hemställa till herrar landtmän, om vi icke för närvarande, då vi måste köpa in massor af spanmål och kraftfoder för att föda våra kreatur, få en känsla utaf att äfven spanmålsskörden är vexlande från det ena året till det andra. Utskottets uttalande gäller nu potatisen, men kan precis lika väl vara tillämpligt på spanmål.

Vidare säger utskottet:

»Det synes därför utskottet icke tillrådigt att åsätta en tullavgift, som vid en felslagen skörd, då priset i allt fall stiger, skulle ytterligare fördyra ett födoämne, hvilket för den mindre bemedlade befolkningen i vårt land är af allra största vikt.»

Mina herrar, fullkomliga frihandelstoorier! Kunna vi icke säga precis detsamma om brödet? Behöfva icke våra arbetare bröd hvarenda dag? Hvarför skola vi då ha tull på bröd? Tag bort tullen på råg, ty den fördyrar ju alltid lefnadskostnaderna för de mindre bemedlade! Alldeles precis samma argument kunde således användas för borttagande af tull på spanmål. Ja, mina herrar, jag vill blott göra herrarne uppmärksamma på hvad som kan komma efter detta. Tänken på följderna!

Dernäst säger utskottet:

»Derjemte bör det ihågkommas, att, då skörden ett år felslår eller blifver mindre god, det ofta är nödvändigt att från utlandet införskrifva behöfligt utsäde.»

Ja det är sant. Men så har också motionären sökt afhjelpa detta genom att taga bort tullen å tid, då man behöfver importera potatis till utsäde.

Vidare säger utskottet:

»Huruvida, på sätt motionären anført, tullfrihet å potatis inverkar till ökning af produktionen af bränvin samt till sänkande af priset å denna vara, synes utskottet tvifvelaktigt — — —»

Men, mina herrar, kan det vara tvifvelaktigt att den förädlade varan blir billigare, när råvaran köpes billigare?

Nu var det en person, som talade om förbund med nykterhetsvännerna. Detta är icke i ringaste mån någon nykterhetsfråga. Frågan om att höja tillverkningskatten, det är en nykterhetsfråga, men detta är en protektionistisk fråga!

»Så mycket mera som en mängd olika faktorer härå inverka»,

*Om tull å
potatis.
(Forts.)*

säger utskottet en passant. Men icke en enda sådan faktor, icke ett enda skäl anföres. Utskottet säger blott, att sådana faktorer finnas; och då utskottet icke gittat anföra något skäl här, har man ingen- ting att stödja sig på.

Slutligen säger utskottet:

»För öfrigt skulle tull å potatis möjligen föranleda till ökad användning för bränvinsbränning af åtskilliga andra ämnen, hvadan säkerligen något resultat af en tull å potatis i det af motionären antydda syfte icke skulle ernås.»

Detta vill säga, att priset på potatis icke skulle höjas. Men jag kan icke förstå det, ty om andra ämnen komme att användas för bränvinsbränning — det är väl då i regel säd — så äro dessa ämnen vanligen dyrare. Jag vet icke något billigare ämne än potatis, och då man använder dyrare ämnen, måste väl produkten fördyras. Jag förstår icke dessa utskottets argument.

Derefter talar utskottet om den tiden då man inom Riksdagen talade om lyxtullar och potatis såsom öfverflödsvara. Man ville då lägga tull på den tidiga potatis, som för gourmandernas räkning importerades. Men det var en helt annan fråga, som det då gälde. För min del har jag också varit med om att här i Riksdagen tala för afslag å föreslagen tull på potatis. Men det var under andra förhållanden. Man visste då icke om någon egentlig import af potatis. Den potatis, som importerades, stannade nemligen i hamnarne och köptes der till inbyggarnes lefnadsbehof, således till matpotatis. Man sade då, att det vore onödigt lägga tull på potatis. Den måste stanna i hamnstaden, ty den kunde icke bära fraktkostnaden längre. Men nu, mina herrar, äro förhållandena helt andra. Nu komma hela skeppslaster, och det ena extra tåget efter det andra rullar in i landet med importerad potatis. Då hafva vi kommit in på ett helt annat område.

Jag är rädd för, att herrar protektionister, om de antaga denna motivering, råka komma in i en fälla, ur hvilken det icke blir så lätt att komma ut. Jag skulle, om jag vore frihandlare, redan till nästa Riksdag, ifall jag då vore riksdagsman, göra till min första uppgift att väcka förslag om borttagande af tullen å spanmål och såsom argument derfor anföra precis detsamma som utskottet nu anfört till stöd för sin hemställan i fråga om tullen å potatis. Det skulle icke vara så lätt att vederlägga de skälen. Hade protektionisterna makten, skulle de naturligtvis votera förslaget öfver ända. Men hade de icke makten, skulle det vara svårt för dem att vederlägga dessa skäl, ty det vore att vederlägga sig sjelfva. Och det är icke alltid roligt.

På de skäl jag anfört skall jag yrka bifall till motionen.

Herr Jönsson i Gammalstorp: Herr greve och talman! Mina herrar! Jag begärde ordet i anledning af det yttrande, som faldes af talaren på göteborgsbänken, att motionären skulle gått bränvinsbrännarnes ärenden. Jag får säga den ärade talaren, att det yttrandet vittnar om, huru litet han känner till förhållandena, då han

Om tull å
potatis.
(Forts.)

kunnat säga något sådant. Jag är bränvinsbrännare, och jag försäkrar Eder, mina herrar, på tro och ära, att derest jag här skulle tala såsom bränvinsbrännare och i mina egna intressen, skulle jag tala för tullfrihet af potatis. Men, mina herrar, jag är riksdagsman och representerar i sådan egenskap jordbrukare. Och det är dels deras önskingar och behof, dels ock min enskilda åsigt om det orätta uti att jordbrukarne skulle blifva så illa behandlade i konkurrensen med den tyska potatisen, som förmått mig att taga till orda. Skulle jag deremot talat för mig sjelf såsom bränvinsbrännare, skulle jag hafva talat ur en helt annan ton. Den ärade talaren på göteborgsbänken må därför icke tro, att motionären, då han framlemnade denna sin motion, gått bränvinsbrännarnes ärenden.

Herr Fredholm yttrade, att förhållandena kunde vara sådana, att tull å potatis borde införas för en ort, men icke för hela riket. Ja, kan herr Fredholm säga mig, huru det skall gå till att införa tull utan att införa den i hela riket, skall jag blifva mycket belåten och taga hans förslag ad notam. Men jag tror icke han kan göra det, ty en sådan anordning strider mot våra grundlagar.

Herr Fredholm ville vidare, att potatisodlingen skulle så be- drifvas, att stärkelsehalten hos potatisen kunde höjas. Den saken förstår nog herr Fredholm som civilingeniör bättre, än hvad potatisodlarne der nere i södra Sverige sjelfva förstå den!

Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till motionen.

Herr Fredholm: Den näst siste talaren yttrade, att det förvånade honom, att utskottet, som är protektionistiskt sinnadt, kommit fram med en sådan motivering, som här föreligger. Det är möjligt, att han och många med honom förvåna sig deröfver, och detta är äfven förklarligt, om man nemligen utgår från den uppfattningen, att en motivering skall vara grundad på och framgå ur ren partisynpunkt och icke på sakliga skäl. Mig förvånar det deremot icke, att utskottet kommit till en sådan motivering, som här föreligger. Ty min erfarenhet är, att äfven protektionister kunna taga skäl, äfven om och då dessa framkommit från frihandelsvänligt håll, såvida dessa skäl finnas vara grundade på sakförhållanden.

Hvad angår herr Jönssons i Gammelstorp yttrande, vill jag påpeka, att jag särskildt betonade, hurusom jag fränkände mig all förmåga att ur potatisodlarnes synpunkt bedöma produktionens möjliga resultat. Men jag anförde ett faktum, nemligen att sockerbetodlarne lyckats drifva upp sockerhalten hos sockerbetorna. Och det ligger då nära till hands att antaga, att genom ändamålsenlig odling stärkelsehalten hos potatisen äfven skulle kunna höjas på likartadt sätt som det, hvori man redan i förenämnda hänseende lyckats, eller att genom sorgfälligt urval af frö och en ändamålsenlig odling höja sockerhalten hos betorna.

Herr Jansson i Krakerud: Då bevillningsutskottet, som så sällan är enigt, nu kommit fram med ett enhälligt förslag, hade jag hoppats, att Andra Kammaren skulle kunnat enas om utskottets

*Om tull å
potatis.*

hemställan. Nu finner jag dock, att så icke är förhållandet. Det var först och främst en ärad talare, som förvånade sig öfver bevillningsutskottets motivering. Jag kan icke förstå, hur man kan förvåna sig öfver en motivering, ty då man vill motivera ett afslag på en motion, så måtte man väl få anföra de motiv, som föreligga för att afslå motionen. Samme talare nämnde, att förhållandena gestaltade sig annorlunda nu än förr, ty nu rullade det ena jernvägståget med importerad potatis efter det andra inåt landet. Är det då någon olycka, att, då missväxt på potatis inträffar, hit kan rulla in jernvägståg med potatis från Tyskland och svenska folket få en näring, som det har hufvudsakligt behof af, synnerligen under tryckta tider? Jag kan icke fatta, att en sådan ärans man som den åsyftade talaren kan uttrycka missnöje öfver något sådant.

Jag tror icke heller, att det är möjligt, då det gäller tullar. tänka på vissa län eller vissa provinser för att skydda dem på hela nationens bekostnad. Ty skall man vidhålla hela detta tullsystem, så må det då vara ett system, som gäller hela nationen. Men må man då icke komma fram med förslag, som komma att verka till nackdel för största delen af nationen och till fördel för en liten klick inom nationen.

Således synes mig förefinnas så starka skäl att bifalla utskottets förslag, att jag hoppas kammaren också kommer att göra det. Med anledning deraf, herr talman, skall jag bedja att få yrka bifall till utskottets förslag.

Öfverläggningen var härmed afslutad. Herr talmannen gaf proposition på de derunder gjorda yrkandena, *dels* bifall till utskottets hemställan, *dels ock* afslag å berörda hemställan och bifall till den i ämnet väckta motionen; och fann herr talmannen förstnämnda proposition vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl och företogs efter följande nu anslagna, af kammaren godkända proposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i första punkten af dess förevarande utlåtande n:o 1, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren med afslag å utskottets berörda hemställan bifallit den i ämnet väckta motionen.

Omröstningen visade 154 ja mot 51 nej; och hade alltså utskottets hemställan af kammaren bifallits.

Om tull å ägg. Punkterna 2 och 3.

I särskilda motioner, afgifna, n:o 25 inom Första Kammaren af herr *P. M. Söderberg* och n:o 62 inom Andra Kammaren af herr *P. O. Lundell*, hade föreslagits, »att Riksdagen måtte besluta åsättande af en tull å 20 öre på hvarje kilogram ägg, som hit till riket införes, beräknad å äggens nettovigt, med tio procents afdrag för det emballage, hvori äggen kunna vara inpackade», hvarjemte herr *Söderberg* särskildt föreslagit, att berörda tullsats måtte träda i kraft, så snart ske kunde.

Utskottet hemställde

under punkten 2, att *ägg* måtte åsättas en tullsats af 20 öre för kilogram; och

under punkten 3, att, för den händelse tull åsättes ägg, Riksdagen jemväl måtte besluta, att denna tull skall såsom tilläggsafgift till nu gällande tulltaxa jemväl innevarande år utgöras från den tid, som af Kongl. Maj:t bestämmes, samt i skrifvelse till Kongl. Maj:t, jemte öfverlemnande af sitt sålunda fattade beslut, anhålla, det Kongl. Maj:t ville, så fort ske kunde, förordna om beslutets trädande i kraft.

Reservationer hade afgifvits,

vid *punkten 2*:

af herr *Fredholm*; samt af herrar *Brodin*, *Bromée* i Billsta, *Meyer*, *Jansson* i Krakerud, *Lundström*, *Ericsson* i Ofvanmyra och *Hedgren*, hvilka hemställt, att Riksdagen måtte besluta, att gällande tullfrihet för ägg skall bibehållas;

vid *punkten 3*:

af herrar *Fredholm*, *Bromée* i Billsta, *Meyer*, *Jansson* i Krakerud och *Hedgren*.

Sedan utskottets under *punkten 2* gjorda hemställan blifvit uppläst, anförde

Herr *Antonsson*: Herr talman, mina herrar! Vid behandlingen af den fråga, som nyss blifvit afgjord, nemligen angående tull å potatis, har påståtts, att potatis skulle vara en nödvändighetsartikel, som i hög grad kommer till användning i alla hem. Rörande den tull, som nu är ifrågasatt att åsättas artikeln ägg har åter påståtts, åtminstone af motionären, att denna artikel egentligen *icke* är någon nödvändighetsvara. Jag vill gerna medgifva, att den icke är en

nödvändighetsvara i lika hög grad som potatis. Men dock är det så, att om man undantager de ämnen, som äro i högsta grad nödvändiga för livets uppehälle och nödtorft, artikeln ägg intager ett mycket framstående rum bland födoämnen, icke allenast därför att ägg äro mycket närande, utan ock därför, att de äro mycket lätta att tillreda. På grund häraf användas också ägg i alla hem, äfven i de mindre burgna.

Om tull å ägg.
(Forts.)

Att tull å ägg år efter år ifrågasatts är beroende derpå, att importen af ägg ökats. Motionären, lika litet som utskottet, har emellertid icke vågat påstå, att priset å ägg minskats. Såsom bevis för att så icke är förhållandet, utan att priset tvärtom ökats, skall jag taga mig friheten anföra några siffror, hvilka torde få anses såsom officiella. Med anledning af Kongl. Maj:ts proposition i fjol angående dyrtidstillägg inforrades nemligen på befallning af Kongl. Maj:t från de olika orterna i riket uppgifter rörande priser å lifsförnödenheter, dervid det visade sig — för att ej verka tröttande, skall jag endast anföra några få uppgifter — att, hvad beträffar Södermanlands län priset på ägg i Nyköping utgjorde 1876—1880 90 öre per tjog, 1881—1885 92 öre, 1899 1 krona 10 öre och 1900 1 krona 36 öre, allt i medelpris per tjog. På landsbygden i Södermanlands län var priset 1876—1880 75 öre, 1881—1885 79 öre, 1899 1 krona 14 öre och 1900 1 krona 26 öre per tjog. I Kronobergs län har sedan 1880-talet priset ökats med 80 procent. I Hallands län var priset under senare delen af 1880-talet 72 öre per tjog, men 1899 uppgick det till 1 krona 40 öre per tjog. I Elfsborgs län var priset på 1880-talet 70 öre per tjog, men 1899 hade det stigit till 1 krona 20 öre. I Linköpings stift har priset å ägg sedan 1880-talet höjts med 57 procent. I Strängnäs stift har sedan 1880-talet, då priset utgjorde 90 öre per tjog, detsamma höjts så, att det 1899 uppgick till 1 krona 50 öre. Nu kan man ju möjligen invända, att, då det gäller att lemna uppgifter för erhållande af dyrtidstillägg, man naturligtvis upptagit icke det lägsta priset, utan snarare det högsta. Jag ber därför att få meddela ett pris, som är mera exakt, nemligen medelpriset enligt markegångstaxorna i riket. Enligt desamma utgjorde priset per tjog ägg, 1896 88 öre, 1897 89 öre, 1898 94 öre, 1899 1 krona 1 öre, 1900 1 krona 4 öre och det sistförflutna året 1901 1 krona 6 öre.

Af dessa siffror torde framgå, att priset på ägg icke minskats, utan tvärtom i väsentlig grad ökats under de senare 6 åren.

Nu säges det vidare, att, till följd af de höga foderprisen, produktionen af ägg här i landet minskats. Huru härmed är förhållandet kan jag icke säga; men säkert är, i alla händelser, enligt hvad statistiken utvisar, att konsumtionen ökats i väsentlig grad.

Man har undrat, om de klimatiska förhållandena i vårt land lägga hinder i vägen för äggproduktion i större omfattning. För min del tror jag, att det endast är de sydligare delarna af vårt land, som i sådant afseende kunna vara lämpliga.

Vidare hafva också reservanterna anført, att den möda och det besvär, som äro förenade med skötsel af höns, i många fall verka

Om tull å ägg.
(Forts.)

afskräckande. Jag vågar dock ifrågasätta, om man icke på detta område, liksom på så många andra, kan iakttaga sanningen af den satsen, som allt mer och mer vinner insteg, att för minsta möjliga möda vill man hafva den största möjliga vinst.

Nu är det emellertid uträknadt af motionärerna — och jag tror till och med af chefen för jordbruksdepartementet, som, jag vill minnas, lemnade samma uppgift i fjol i Första Kammaren — att just genom de tullar, vi hafva på foderämnen, kostar det 11 öre mer per kilo att här i riket producera ägg än t. ex. i Danmark. Motionären ifrågasätter, att utländska produkter skola användas till utfodring af höns, när han beräknar, att för produktion af 10 kilo ägg åtgå 30 kilo korn, hvete eller majs, som äro de mest användbara födoämnen och som draga en tull af en krona 11 öre.

Emellertid skall jag be att i detta sammanhang få fästa motionärens uppmärksamhet derå, att tull å ägg verkar särdeles ofördelaktigt på handelsbalansen. Men är det nu så, att just den tull, som utgår på dessa foderämnen, skulle fördyra produktionen med 11 öre per kilo ägg, kan det väl ifrågasättas, huruvida det kan vara skäl uti att vi till vårt land såsom foderämne för höns importera majs, som drager en tull af nyss angifna belopp. Om man tänker sig, att det uppstår en mycket ringa vinst på hönsskötseln, gör det för handelsbalansen ungefär detsamma, om vi importera majs eller de foderämnen, som kunna användas. Jag vill ifrågasätta, huruvida det icke är lämpligare, att dessa foderämnen, som anses behöfvas för äggproduktion, förtäras af de höns, som lefva under blidare luftstreck än vårt, och att vi importera den färädlade varan, nemligen i detta fall ägg.

Det finnes emellertid en annan sida af saken, som icke bör lemnas obeaktad i denna, såsom det synes, obetydliga fråga, och det är följderna med afseende å det förslag om dyrtidstillägg, som inom kort kommer att föreligga i kammaren. Jag undrar, om ej denna, såsom det synes, obetydliga tull skall i hög grad verka i bygderna på det sätt, att krafvet på tillmötesgående från Riksdagens sida blir större. Man torde med skäl kunna ifrågasätta något sådant.

Nu säges af motionären och, jag tror, äfven af utskottet, att det är småfolket, som bor på landet — torpare, backstugusittare och smärre jordbrukare — som skulle komma i åtnjutande af de fördelar, tull å ägg medförde. Jag för min del är den förste att erkänna, att just dessa omnämnda statsborgare äro i behof af all möjlig hjälp, ty jag vet, att de lefva under små och bekymmersamma förhållanden; men å andra sidan kan det och ifrågasättas, huruvida det är lämpligt att, för att bereda dessa statsborgare hjälp, åsätta den nu ifrågavarande tullen, till nackdel för alla dem, som behöfva köpa ägg och hvilka utgöra det ojemförligt stora flertalet. Jag vill i detta afseende vädja till kammarens goda hjerta med hemställen om afslag å utskottets hemställen.

Herr talman, jag tillåter mig alltså att yrka afslag å utskottets hemställen och bifall till den vid utskottets betänkande fogade reservationen.

Herr Fredholm: Herr talman! De skäl, som utskottet anfört för åsättande af tull på ägg, synas mig utgå från det faktum, att utförseln af ägg så betydligt minskats och införseln deraf så betydligt ökats år från år. Detta förhållande anser utskottet vara framkalladt af den omständigheten, att den ökade välmågan i landet lemnar tillfälle för befolkningen att konsumera en större mängd af ägg än förut, och vill utskottet tillskrifva detta — såsom utskottet anser — missförhållande, nemligen att införseln stegrats och utförseln minskats, endast och allenast en oklok tullagstiftning. För att afhjelpa detta fel vill nu utskottet åsätta tull på ägg och åberopar till stöd härför erfarenheten från Norge, der införandet af tull på ägg visat sig åstadkomma en stor minskning i införseln af ägg. Ja, det är sant, men icke har exporten på något sätt ökats genom åsättande af tull på ägg. Den saken är tydlig och klar. Det finnes ingen möjlighet för tullagstiftningen att afhjelpa det missförhållandet att exporten minskas, men väl är det sant, att genom att åsätta tull på ägg skulle man kunna minska införseln genom att konsumtionen minskas. Icke heller ger erfarenheten från Norge stöd för en annan åsigt. Slutresultatet, hvartill man kommer, genom att åsätta tull på ägg blir sålunda, att man icke befrämjar produktionen genom ökad export, men väl att man minskar införseln derigenom att konsumtionen minskas, därför att varan fördyras.

Utskottet säger nu — åtminstone låter utskottet antyda det — att den minskade konsumtionen icke kan medföra någon fara för befolkningen, enär de fattiga icke konsumera ägg, och att för den skull en prisstegring för dem icke kan medföra någon skada. Det är väl sant, men hvilken är fattig och hvilken är icke fattig? Ägg är ett lifsmedel, som användes af den större delen af befolkningen, och man kan väl icke rubricera alla dem, som äta ägg, för icke fattiga — utskottet begagnar visst för att beteckna dem ordet välbergade eller något dylikt — och de andra, som icke konsumera ägg, såsom fattiga; utan förhållandet lär väl vara det, att det finnes mycket folk, som förbrukar ägg såsom ersättning för andra lifsförnödenheter, beroende af priset och andra omständigheter, som hvar och en för sig bedömer. Det är emellertid klart, att genom att fördyra varan, skär man så att säga bort en del af denna befolkning från konsumenterna, nemligen den del, som icke har råd att betala ett högre pris; och det vill synas, som om man icke toge hänsyn härtill genom att indela folk, såsom utskottet gjort, i fattiga och välbergade. Då varan blir fördyrad kunna naturligtvis icke de fattiga tillfredsställa sitt behof af ägg, det må nu vara stort eller litet. Detta är en omständighet, som ensamt är för mig tillräcklig att yrka afslag på utskottets hemställan om tull på ägg.

Dertill kommer också, att jag icke tror, att tullen kommer att medföra den effekt med afseende på äggproduktionen, som utskottet förmenar. Att den icke kan komma att öka exporten är uppenbart, och att den ej heller kan verka derhän, att den inhemska produktionen ersätter den minskade införseln synes mig också tydligt, ty

Om tull å ägg.
(Forts.) priset kommer otvifvelaktigt att höjas och derigenom efterfrågan på ägg att minskas.

Hvad för öfrigt beträffar hvad utskottet anfört derom, att äggproduktionen i Danmark intar ett så framstående rum i landets ekonomi, så är detta alldeles riktigt, och det gör den, oakadt Danmark icke har tull på ägg. Det oakadt visar sig äggproduktionen vara en lönande näring för jordbrukarne. Nu säger man, att detta kan vara möjligt hvad Danmark, men icke hvad Sverige vidkommer ty de klimatiska förhållandena — hvilka man alltid skyller på — omöjliggöra ett fördelaktigt bedrivande af hönsskötsel här i landet. Jag lemnar detta tal om klimatet derhän. De klimatiska förhållandena åberopas alltid, mången gång utan skäl, för vidtagande af åtgärden att sätta tull på en vara. Men med afseende på Danmark är det en annan sak att taga i betraktande, och det är den omsorg, hvarmed man der lägga sig vinn om att afsätta varan. Afsättningsproblemet är för produktionen ett stort och viktigt problem. I afseende på drifvandet af en näring på lönande sätt spelar det en roll, som är jemförlig med sjelfva produktionsfrågan. I Danmark har man nu genom en kooperativ samverkan mellan jordbrukarne, kanske företrädesvis de små, lyckats göra afsättningsvilkoren ganska förmånliga, nemligen derigenom, att äggen samlas ihop för ringa kostnad från de små hemmen till större partier. På så sätt kunna vid afsättningen större fördelar beredas producenterna. Jag tror nog, att om våra jordbrukare tänkte på att söka åstadkomma en sådan kooperativ samverkan, icke blott i detta hänseende, utan äfven i andra, skulle de otvifvelaktigt besparas ett stort arbete med hänsyn till afsättningen, och detta är en viktig omständighet, eftersom ifrågavarande arbete icke kan sägas vara direkt vinstgivande. Men en sådan utväg vill man här icke försöka. När en näring kommer i några svårigheter, så tycker man, att det är enklare och lättare att komma fram med en motion om att få tull och tror, att, om man blott får sådan, så skola sedermera alla svårigheter vara afhjelpa. Tullen afhjelper emellertid icke svårigheterna vid sjelfva produktionen, utan dessa afhjelpas endast genom producentens förmåga och handlingskraft. Kan folk icke dertill uppfostras på annat sätt, så icke vinnes en sådan uppfostran genom tullen. Genom tull blir det blott ett högre pris för den befolkning, som konsumerar varan.

Mycket mera vore att säga i denna fråga, men jag vill blott tillägga en sak, och det är med afseende på de klimatiska svårigheterna. Det har visat sig, att äggimporten hufvudsakligen kommer från Ryssland, Finland och Danmark. Från Ryssland kommer ungefär 60 procent, från Danmark ungefär 25 procent och från Finland 13 procent. Hvad nu Finland beträffar, så kan väl ingen komma och påstå, att Finland har ett gynsammare klimat än Sverige, och hvad angår Ryssland, så har visserligen södra Ryssland ett gynsammare klimat, men huruvida äggen komma derifrån såsom utskottet förmelar, det är en uppgift, som jag icke haft tillfälle att kontrollera; i de officiella uppgifterna står endast Ryssland. Hvad nu beträffar, att vårt nordliga läge skulle utgöra hinder för hönsskötseln, så ut-

gjorde detta läge åtminstone förr icke något hinder därför, ty förr i tiden producerade vi tillräckligt för att exportera ganska mycket ägg. För öfrigt tror jag icke på detta tal om det ogynsamma klimatet, ty att hönsen tåla vid vårt klimat är allmänt känt och jag tror icke att, såsom man påstår, de hafva svårt att trifvas i våra nordliga förhållanden.

Hvad beträffar den omständigheten, att foderämnena fördyrats genom tullskydd, så har detta nog ett visst berättigande. Men hvem har skapat dessa tullar? Icke vi, som yrka på billigare lifsförnödenheter, utan det är från andra håll, som dessa tullar kommit. Jag vill för öfrigt ifrågasätta, huruvida denna tull på de nödiga foderämnena har så stor betydelse för hönsens skötsel. Den kan nog hafva det under vintertiden, men under sommartiden tror jag icke, att den har det, ty hönsen sköta sig då mest sjelfva, om de få gå ute i det fria och skaffa sig föda. Och om de icke vilja göra det, kunde det icke skada, att man sökte taga reda på, huru hönsskötseln bedrifves i Frankrike. Der anlitar man många sätt att skaffa födoämnen åt hönsen utan att tillgripa säd. Och som bekant eger der rum en stor produktion och export af ägg. Mycket ägg går derifrån till England.

Jag har ej något vidare att tillägga, hvarför jag anhåller om afslag på utskottets hemställan i andra punkten af förevarande betänkande samt yrkar, att tullfrihet på ägg fortfarande må bibehållas.

Herr Wittsell: Herr talman, mina herrar! Då jag för min del ämnar gifva min röst för bifall till utskottets nu föreliggande förslag, vill jag äfven i korthet angifva mina skäl därför.

Oaktadt man åtminstone inom vissa delar af landet genom äggföreningars bildande och genom hållande af föredrag angående hönsskötseln arbetat mycket för främjandet af äggproduktionen inom landet, har man likväl icke kunnat uppnå något större resultat i den vägen, om man skall döma efter de i detta betänkande intagna statistiska uppgifterna, hvilka ju visa, att införseln af ägg betydligt ökats år från år. Att införseln så betydligt ökats, måste hafva sin grund icke allenast deruti, att välmågan inom landet blifvit större, utan äfven deruti, att Riksdagen åsatt tull på nästan alla de för hönsens utfordring nödvändiga råvarorna, hvarigenom det blifvit mindre lönande att egna sig åt hönsskötsel. Enligt mitt förmenande lägga icke de klimatiska förhållandena inom vårt land något egentligt hinder i vägen för en ökad äggproduktion, utan jag tror fast och säkert, att, om vi understödja äggproducenterna genom att åsätta en tull å ägg, så skulle vi kunna behålla qvar inom landet de tre millioner kronor, som nu utgå till andra länder för denna vara och hvilka bättre skulle kunna användas till andra ändamål. Tager man derjemte i öfvervägande hvilka det egentligen är, som syssla med äggproduktion, så skall man finna, att det hufvudsakligast är de mindre bemedlade jordbrukarne, de små hemmansegarne och torparne, eller kanske rättare sagdt deras hustrur och döttrar, hvilka genom flit och omtanke försöka att på detta sätt skaffa sig

Om tull å ägg. (Forts.) en liten inkomst för att använda till inköp af för hushållet oundgängliga förnödenhetsartiklar. Dessa äggproducenter hafva icke råd att sjelfva använda äggen, utan för att kunna förtjena något måste de lemna dem till föreståndaren för någon äggförening eller till någon uppköpare, som kan gifva dem valuta för deras möda.

Ägg äro ej heller enligt mitt förmenande någon nödvändighetsvara för ett hushåll. För den, som ovilkorligen måste se på sina utgifter, tror jag icke, att det betyder så mycket, om han måste undvara ett eller annat tjug, och för den, som alls icke behöfver tänka på, huru mycket han använder för sitt lifsuppehälle, betyder det icke det ringaste, om han skulle behöfva betala en tjug öre mera per tjug ägg eller ej, medan det deremot för de mindre bemedlade, som egna sig åt äggproduktionen, kan betyda ganska mycket.

Representanten å malmöbanken åberopade som skäl för afslag å utskottets hemställan, bland annat, äfven de uppgifter, som Kongl. Maj:t förra året infortrade i och för bedömning af frågan om dyrtidstillägg, men jag tror icke, att dessa uppgifter härvidlag hafva så stor betydelse, då nemligen de i desamma förekommande värdena voro de högsta möjliga.

Då jag sålunda har den öfvertygelsen, att vi genom åsättande af tull å ägg skola — liksom i Norge — kunna så småningom minska vår införsel af denna vara och slutligen komma derhän, att vi i stället kunna exportera densamma, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets nu föreliggande hemställan.

Herr Jansson i Krakerud: Herr talman, mina herrar! För den ort, som jag tillhör, har det ingen betydelse, om denna tull å ägg kommer till stånd eller ej. Jag är således i det afseendet fullkomligt neutral och det är icke heller med hänsyn dertill, som jag nu ämnar yttra mig. Jag har begärt ordet endast för att framhålla, att, då man vill åsätta en tull, bör man taga i noga öfvervägande, huruvida denna tull är af behofvet påkallad eller icke. Och särskildt vill jag då hänvända mig till motionären, och jag gör det desto hellre, som jag ser honom stå här midt framför mig.

På sidan fem i utskottsbetänkandet läsa vi följande ord af motionären: »För produktion af 10 kilo (cirka 8 tjug) ägg beräknas, att man bör använda 30 kilo af sistnämnda sädesslag.» Med uttrycket »sistnämnda sädesslag» vet jag icke, om motionären menar alla tre de förut omnämnda sädesslagen, hvete, korn och majs, eller om han endast menar majs. Det kan ju för öfrigt vara temligen likgiltigt hvad motionären här åsyftar. Jag antager emellertid, att han tänkt på alla tre sädesslagen, hvilka samtliga för närvarande äro belagda med tull. Man kan vidare antaga, att en höna kan årligen producera 8 tjug ägg. Då skulle det alltså för fyra hönor åtgå 120 kilo af de nämnda sädesslagen. Det förefaller mig emellertid, som om hönsegarne der nere i Kalmar län skulle ha lika många tuppar som hönor och så debitera hönorna för hvad tupparne äta. I annat fall kan jag icke förstå, hur man kan komma till detta resultat. Om jag likväl går med på motionärens antagande, att

det åtgår 30 kilo spannmål för att producera 8 tjog ägg, så skulle ju fyra hönor äta 120 kilo spannmål och värpa 32 tjog ägg. Jemför man sedan priset på 32 tjog ägg och priset å 120 kilo spannmål, måste hvar och en medgifva, att det äfven der nere i Kalmar län, der man fodrar hönsen på nu anfördt sätt, bör kunna löna sig att producera ägg, äfven om ingen tull finnes å denna vara.

Om tull å ägg.
(Forts.)

Jag tror således, att motionären behöfver taga denna fråga i närmare öfvervägande och sjelf experimentera med de olika foderämnena, innan han begär, att man skall lita på de uppgifter, som han kommer med.

Med anledning af den motivering, som motionären sjelf sålunda förebragt, ber jag följaktligen att få yrka afslag å utskottets nu förevarande hemställan.

Herr Lundell: Herr talman! Jag tror, att såväl utskottet i sitt betänkande som den talare från utskottet, som här talat för bifall till motionen, temligen väl hafva klargjort skälen för en ägg tull. men jag ber i alla fall att få bemöta de invändningar, som här blifvit gjorda, särskildt af en talare på malmöbanken.

Denne sade gent emot mig, att ägg vore en nödvändighetsvara för de fattige. Jag för min del vill påstå, att ägg *icke* äro en nödvändighetsvara för de fattige. Jag kan tala om för herrarne, att jag aldrig har ätit upp ett ägg, så att nog kan det gå för sig att lefva utan ägg; det kunna herrarne ju se på mig.

Man kan ju i fråga om denna öfverflödsvara ägg tänka på öfverflödsvarorna inom andra områden, t. ex. på öfverflöd i kläde- drägt. Siden kan ju ganska väl användas till klädseln, men i jernförelse med ylle o. d., som kan göra samma nytta, måste det dyra sidenet betraktas som en lyxartikel. Så äfven här beträffande ägg. Man kan ju säga, att ägg både äro goda och nyttiga, men de kunna i alla fall räknas till öfverflödsvarorna, då det nemligen finnes andra födoämnen, som, ehuru de ha samma näringsvärde som ägg, dock äro billigare. Om den ärade talaren vill göra sig besväret att se efter hvad olika födoämnen betinga i pris i förhållande till sitt näringsvärde, så skall han finna, att t. ex. mjölk, smör och ost, kött, fläsk, o. d. dervidlag ställer sig betydligt billigare än ägg, som från denna synpunkt rent af måste betraktas som en delikatessvara. Och att man kan lefva utan ägg, kan jag — som sagdt — försäkra.

Den ärade talaren på malmöbanken yttrade vidare, att prisen å ägg redan nu voro tillräckligt höga. Ja, jag vet icke, om de af honom anförda uppgifterna — hvilket han också tycktes medgifva — äro så synnerligen mycket att lita på, lemnade som de äro i och för utredningen angående dyrtidstilläggen; jag misstänker, att det i dem förekommande värdena blifvit väl mycket uppskrufvade. Enligt en uppsats i »Aftonbladet» säljas äggen merendels för en 60 å 70 öre per tjog, hvilket icke ens är hälften mot hvad den ärade talaren uppgaf, att de kostade. Jag har icke — såsom han påstår — i min motien sagt, att äggprisen under de senare åren blifvit

Om tull å ägg.
(Forts.)

lägre. Jag har endast framhållit, att äggproduktionen för närvarande icke är lönande.

Vidare sade den ärade talaren, att de klimatiska förhållandena här i Sverige äro så ogynnsamma, att man icke kan här producera den kvantitet ägg, som behöfves. Jag tror emellertid, att han har väl reda på, att det icke är så särdeles stor skilnad i fråga om klimat mellan Skåne och Danmark, som ju till och med ligger delvis nordligare än Skåne.

Den ärade talaren sade äfven, att det för vår handelsbalans icke skulle betyda så synnerligen mycket, om vi icke importerade ägg, men i stället måste importera säd för hönsens behof. Jag kan emellertid säga honom, att, om man räknar med den spanmålsmängd, som jag uppgifvit, blir det en betydlig skillnad i kostnad mellan att importera ägg och att importera spanmål till en del af hönsfodret. Jag tror icke heller, att man i fråga om andra varor vill tillämpa den ärade talarens tankegång. Tror verkligen den ärade talaren, att det skulle fördelaktigt inverka på vår handelsbalans, om vi lade tull å ull i stället för å kläde? Jag för min del anser, att man bör uppmuntra näringslivet inom landet och att man därför framför allt icke får ställa tullarna så, att utlänningarna taga arbetsförtjensten.

Det är ju gifvet, att en stadsbo icke kan hafva så noga reda på, huru det förhåller sig med de små jordbrukarne och deras intressen. Man behöfver emellertid härvidlag endast tänka på förhållandena i Danmark. Enligt hvad jag funnit, är der de mindre jordbrukarnes existens till stor del beroende på den inkomst, som de kunna hafva af sin äggproduktion. De danska s. k. husmännen, som endast hafva ett eller två tunnland jord, kunna genom att producera ägg bereda sig en årlig inkomst af 200 å 300 kronor. I deras ekonomiska förhållanden betyder detta mycket. Och lika väl kan det gå för sig här i Sverige, åtminstone i de sydligare och mellersta delarna, ja, ända upp till Norrland. Jag har till och med sett vackra hönsfloccar upp i Jämtland. Man kan befordra det mindre jordbruket i hög grad, om man i detta hänseende vill sätta det i en gynsamare ställning. Jag vill icke säga, att tullen är allena verkande, utan skötseln och värden om djuren och intresset i det fallet betyda äfven ganska mycket, ja, mer än tullen, men man behöfver en tull, därför att ställningen är sådan, att äggproduktion i allmänhet knappt kan löna sig och ofta aldeles icke gör det. Man behöfver äfven denna tull såsom en uppfostrande åtgärd — det erkänna äfven frihandlare; att man för att utveckla en industri eller näring kan använda tullar, för att göra det gynsamt för den. Blir sedan näringen mera utvecklad genom större erfarenhet, bättre afsättning genom föreningar, ordnad handel m. m. kan införseltull blifva mindre nödig. Nu behöfver man emellertid åtminstone tills vidare denna tull för att utveckla näringen. Men jag anser ingalunda att fjäderfäskötseln kan utvecklas blott derigenom, att Riksdagen åsätter tull å ägg, utan detta tillsammans med hvad våra hushållningssällskap, föreningar och enskilde kan göra genom

undervisning, premier m. m., skall föra näringen till en önskvärd utveckling. Sjelf har jag väckt förslag i detta ärende hos Kalmar läns södra hushållningssällskap, på grund hvaraf sällskapet för ändamålet anslagit 800 kronor årligen. Dylika anslag äro lemnade och åtföljande anordningar vidtagna af flere hushållningssällskap — och jag hoppas, att genom dessa åtgärder skall kunna vinnas en utveckling på detta område, om också icke så stor som i Danmark, dock likväl så stor, att vi kunna fylla den inhemska förbrukningen och möjligen få någon export af ägg.

Jag tror, att jag har yttrat mig nog mot *den* talaren. Jag skall nu be att få yttra några ord gent emot herr Fredholm.

Det gläder mig, att herr Fredholm icke anser det omöjligt att drifva denna handtering och att icke de klimatiska förhållandena göra det omöjligt, men att det skulle vara en följd af bristande företagsamhet, att denna näring icke gått så synnerligt långt framåt. Jag skall till någon del gifva honom rätt i detta afseende. Men om man uppmuntrar denna näring genom att hålla prisen högre, så kan man nog få en hel del, som egnar sig deråt. Vidare ansåg han, att ställningen för producenten blir sämre här i landet än i Danmark till följd af klimatet. Men just Finland, som han anförde, visar, att det icke är klimatiska förhållanden, som göra det för oss ogynnsamt. Jag hoppas, att, om vi göra allt, hvad vi kunna, för att undervisa folket, vi få ett uppsving i produktionen. Jag vill uppmåna talaren å stockholmsbänken att vinnlägga sig om hönsskötseln och vore glad, om han också kunde förmå stockholmare dertill. Genom att taga reda på köksaffall skulle i Stockholm och trakten deromkring kunna produceras många hundra tusental kilo ägg. Men köksfröknarna äro för finna och de finare vilja icke lägga sig vinn om sådana der simpla saker. I stället ropa de på dyrtidstillägg och högre löner och vilja lägga nya skatter på landsbygden.

Talaren har ordat om, att det kan blifva en mindre konsumtion till följd af det höga priset. Ja, om det nu vore fallet, om det skulle blifva minskad konsumtion på en vara, som är en öfverflödsvara, tror jag icke att så stor skada skett. Men jag tror för öfrigt icke, att priset kan stiga så mycket, och att den fattige, som vill hafva litet ägg, äfven skall kunna få det, om det ock blir tull.

Hvad nu den ärade representanten å vermlandsbänken omtalade, var ju icke så ogynnsamt för motionen, men han antager, att man skulle kunna fodra hönsen med hälften hafre. Nå, det passar ju icke, men man kan likväl använda en god del deraf, och detta styrker mig i den förhoppningen, att ställningen icke är sådan i fråga om äggproduktionen, som i Aftonbladet angifvits, utan att den skall kunna gå för sig. Ja, så var det tupparna för hvilkas föda herr Jansson misstänkte att man debiterade hönorna. Ja, herr Jansson, så är det, men det fins ingen annan råd såvida icke någon kan lära tupparna värpa ägg. Så många tuppar, som herr Jansson förmodade, ha vi då icke, men några äro alldeles nödvändiga. I allt fall har tullen sin hufvudsakliga betydelse deruti, att den rycker upp

Om tull å ägg.
(Forts.)

Om tull å ägg.
(Forts.)

närningen och förer den fram med kraft, på samma gång, man gör allt hvad man kan för befrämjande af undervisningen i hönsskötseln. Jag skall be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Meyer: Herr talman! Påståendet, att det under nuvarande förhållanden icke skulle löna sig att producera ägg, synes mig icke vara bevisadt. Det synes mig fast mera, som om detta påstående uteslutande grundade sig på det faktum, att importen af ägg under senare åren betydligt ökats, under det att exporten minskats. Men om man ser på de officiella siffrorna, som förekomma i utskottets betänkande — så finner man, att under de 10 sista åren äggprisen stigit från 60 öre till 80 öre pr tjog enligt den officiella värdesättningen eller med $33\frac{1}{3}$ procent, under det att de foderämnen, som användas vid hönsskötsel, under samma tid icke i nämnvärd grad stigit i pris. Man kan väl ock tillägga, att arbetskostnaderna, som varit förenade med hönsskötseln, icke heller hafva stigit, därför att, såsom man påstår, det hufvudsakligen varit småbönder och torpare, som befattat sig med denna hönsskötsel, och att det i regel är deras hustrur och döttrar, som sköta om höngårdarna, och arbetskostnaderna för dessa hafva naturligtvis icke stigit. Att importen har blifvit så stor som den är, bevisar endast, att konsumtionen inom landet ökats. När man ser på siffrorna och finner, att öfver 70,000,000 ägg införts sista året, kan man väl förstå, att äggkonsumtionen trängt ned i ganska djupa lager. Eljest kunde importen icke hafva ökats i så hög grad. Och då man förr kunde med fördel producera ägg, när äggen kostade 60 öre per tjog, så borde man väl äfven nu kunna göra det, då priset är 80 öre tjoget. Åtminstone borde det låta göra sig för de små jordbrukarne och torparne, om det också icke kan gå för bolagen. För dessa, som drifva äggproduktionen i stor skala, blifva kostnaderna möjligen för höga, ty i följd af de klimatiska förhållandena måste de vidtaga mera dyrbara arrangement, som icke erfordras på andra håll. Härom vill jag dock icke vidare yttra mig, ty detta förstår jag ej. Nu vill man åsätta en tull af 20 öre per kilogram, och om de uppgifter, som den ärade motionären i denna kammare lemnat i fråga om förhållandet mellan stycketal, vikt och värde, äro riktiga, så skulle tullen uppgå till omkring 30 procent af värdet. Det må väl hvar och en inse, att det är en orimlig tull, och då har man ändå icke beräknat, att man får betala tull å emballaget, hvilket icke är en småsak.

Vidare åberopar man exemplet från Norge, nemligen att, sedan Norge fått en tull å ägg, hade importen deraf högst betydligt minskats. Deraf drager man den slutsatsen, att produktionen inom landet ökats, men den slutsatsen är obefogad. Jag är alldeles öfvertygad, att, om här sattes en tull icke af 20 öre, utan af 2 kronor per kilogram ägg, vi skulle blifva riktigt stolta öfver våra fosterländska höns, ty jag är öfvertygad, att på mindre än 8 dagar skulle all import upphöra. Vill man då draga den slutsatsen, att vi nu kunna fylla konsumtionsbehovet inom landet, ja, om man kommer till det resultatet, då har man rätt att åberopa Norges exempel.

Alla dessa skäl, som blifvit anförda, synas mig emellertid icke väga så tungt i vågskålen som det skäl, som blifvit sist nämnt i reservationen, att det icke gerna kan vara rättvist och rimligt att i en tid som denna, då vi måste för statens skull påtaga oss och pålägga nästan alla landets skattskyldige mycket tunga bördor, utkräffa en extra skatt till förmån för några enskilde äggproducenter. Detta skäl synes mig väga tyngre än alla andra, och det är hufvudsakligen därför jag yrkar bifall till reservationen.

Om tull å ägg
(Forts.)

Häruti instämde herr *Nyström*.

Herr Biesert: Herr talman! Mine herrar! Man har velat göra gällande, att de klimatiska förhållandena i Sverige skulle i förening med nuvarande tullar lägga hinder i vägen för en ekonomisk äggproduktion här i landet. Man har anført detta påstående såsom skäl både för och emot tull å ägg. Herr Antonsson syntes luta åt det hållet, att en ekonomisk äggproduktion icke vore möjlig här i landet, och såvidt jag icke missuppfattade honom, trodde han, att det vore fördelaktigare för oss att importera våra ägg från den soliga södern, der produktionskostnaderna äro billiga. Jag kan icke följa hans tankegång eller bevisföring dervidlag. För min del tror jag, att han har orätt. Jag tror, att det här i landet, åtminstone i södra och mellersta delen af Sverige, går bra för sig att ekonomiskt producera ägg. Jag är i tillfälle att anföra ett exempel på godt ekonomiskt resultat af hönsskötsel. Jag är icke berättigad att nämna något namn, men af en person, hvilkens trovärdighet jag sätter öfver hvarje tvifvel, har jag fått höra, att i den provins, hvarifrån motionären är, ett hönseri, som under år 1900 haft en uppsättning af 1,000 djur, lyckats åstadkomma en nettobehållning af 5 kronor 78 öre per djur. Detta vackra resultat har naturligtvis icke åstadkommits endast genom äggproduktion, utan ock genom uppfödande och försäljning af kycklingar och slagtdjur. Sjelf är jag icke hemmastadd i den s. k. rationella hönsskötseln, ehuru jag visserligen något litet sysslat dermed, men jag har dock kommit till den uppfattningen, att den icke är så dålig, som utskottet och motionären sökt göra gällande.

Man talar också om, att för de mindre jordbrukarne och torparne det numera icke skulle löna sig att föda upp höns och producera ägg. Men om detta vore fallet, skulle ju dessa mindre jordbrukare och torpare upphöra med att hålla höns och producera ägg. Efter den erfarenhet, jag har, och att döma åtminstone af de kvantiteter ägg, som inkomma till landthandelsbodarne, synes detta emellertid icke vara förhållandet, utan tvärtom tror jag mig se den tendensen göra sig gällande hos dessa småbrukare, att de alltmera lägga sig till med höns och producera ägg.

Jag har velat anföra detta exempel såsom ett bland de många skäl, hvarför jag yrkar afslag på utskottets hemställan.

Om tull å ägg.
(Forts.)

Herr Lindblad: Herr talman! Det kunde nog synas vara öfverflödigt, att jag uppträder i denna fråga, då jag i fjor tillkännagaf min ståndpunkt i densamma, helst jag hade föreställt mig, att frihandlarne beträffande den här åter föreslagna tullen kunde vara sinnade att nu gå oss protektionister till mötes. Jag trodde nemligen — liksom herr Fredholm i en föregående debatt tillkännagifvit såsom sin mening — att, då det visat sig, att protektionisterna ofta kunna och vilja taga skäl, det äfven borde kunna sägas om frihandlarne, att de taga skäl.

Vi veta för öfrigt, att vid fjorårets riksdag, när motion första gången väcktes i denna fråga, resultatet visserligen blef afslag, men att tullen då föll med en majoritet af endast 18 röster. Således erfordras, för att frågan vid denna riksdag skall gå igenom, endast, att förslaget vinner 9 eller 10 anhängare. Och jag ställer då den vädjan till de senast invalda ledamöter af denna kammare, som uppgå till ungefär detta antal, att de måtte förstärka deras leder, som i fjor röstade för förslaget.

Att denna tull är *berättigad*, har jag ansett, att äfven frihandlare kunde och borde erkänna. Jag vill dervid såsom min mening framhålla, att det är, minst sagdt, galet, att, då tull är åsatt på sjelfva råämnet, man låter den förädlade produkten förblifva tullfri. Jag undrar t. ex., huruvida, i fall vi åsatte tull på ull och upphäfde tullsatsen på kläde, vi ej då skulle få höra många och berättigade invändningar.

Jag har här i min hand en lång uppsats, hemtad, som jag tror, ur Aftonbladet, hvilken söker bevisa, att denna handtering icke skulle lämpa sig för Sveriges klimat. och att åtskilligt annat finnes, som skulle lägga hinder i vägen för densamma. Men gent emot detta påstående vill jag endast återropa det faktum, att Sverige för icke mer än tio år tillbaka varit ett starkt äggexporterande land. Sålunda hafva vi förr i tiden kunnat med framgång drifva äggproduktion, fastän det nu icke lyckats oss på grund af den öfvermäktiga konkurrensen med sydligare länder och lyckligare klimat. Skulle man för öfrigt vilja acceptera Aftonbladsartikelns slutsatser, så skulle man väl nödgas afskrifva hela vårt protektionistiska system. Ty om vi skulle nödgas taga vårt bröd från Ryssland, vårt socker från Tyskland, våra ägg från Danmark, vårt kläde från England, våra maskiner från Amerika och — jag tänker härvid på en tullsats, som förekommer bland årets motioner — våra säckar från Indien, så undrar jag hvad vi slutligen här i Sverige skulle taga oss till.

Nu anföra äfven de ärade reservanterna, att man icke af de i motionen anförda siffrorna kan draga tillförlitliga slutsatser. Ja, jag tror nog, att det är svårt att till full evidens bevisa något med dessa siffror, men man kan, om man med hvarandra jemför två så likställda länder som Sverige och Norge, på grund af en sådan jemförelse bilda sig en temligen klar uppfattning. Nu veta vi ju, att Norge, som har en lägre spanmålstull än vi, har funnit med sin fördel förenligt att åsätta en tullsats å ägg lika med den, som här

begäres. Och resultatet af denna tullsats har, såsom motionären med siffror visat, blifvit det, att i Norge importen i väsentlig grad nedgått. Ja — säger man — detta bevisar ingenting, det beror på konsumtionen. I Sverige kan konsumtionen hafva ökats och förklara den ofantliga importen. Men man får icke draga samma slutsats, att konsumtionen stigit också i Norge. fastän vi veta, att arbetslönderna der under senare tider varit lika höga och fördelaktiga för arbetaren som här och att konsumtionsförmågan därför också borde hafva ökats. Jag tror, mine herrar, att om man vill läsa dessa siffror rätt, har man att ur dem draga den slutsatsen, att tullskyddet i Norge visat sig mycket välgörande, och att just den här importen tydligt utvisar, att här är något för oss jordbrukare att förtjena och lägga an på mera, än vi för närvarande göra. — Detta kan ske utan tull, invänder man. Ja, men det behöfves dock ibland en sporre, något särskildt, som öfvertygar. Och jag tror, att torparhustrurna och de små lägenhetsinnehafvarne förstå bättre hvad det betyder att få 10 à 20 öre mera för hvarje tjog ägg, än om man gifver dem aldrig så många och välmenta råd beträffande en rationel hönsafvel. Och helt visst finnes hos oss lika väl som i Norge en *möjlighet*, att äggproduktionen kan höjas så, att den drifver ut den utländska konkurrensen.

Nu säger herr Meyer, att det här är en orimlig tull, då den uppgår till 30 procent af värdet. Men då frågar jag: hvad är den gällande tullen på spannmål i förhållande till dess värde? Räkna man med majsen, kommer man upp till minst 40 procent af värdet och öfriga sädeslag omkring 30 procent. Denna tullsats innebär sålunda icke något orimligt, äfven om den, som herr Meyer säger, skulle uppgå till 30 procent af värdet. Men då utgår herr Meyer från det minsta värde, som är uppgifvet för artikeln ägg, nemligen 60 à 65 öre per kilo: han har dervid tagit siffrorna från statistiken 60—80 öre pr tjog. Men jag har icke fullt förtroende för dessa siffror, lika litet som jag tror på dem, som herr Antonsson meddelade. Vi se på sid. 5 i betänkandet, att från Danmark exporterades år 1899 öfver 15,000,000 tjog ägg, hvilken utförsel af den, som gjort upp beräkningen, anses motsvara 16,000,000 kronor. Han har således satt denna vara ett grundpris af mer än 1 krona per tjog. Nu

ihåller det sig — enligt uppgift, som jag erhållit från en affär här i Stockholm — med vigtalet i förhållande till antalet ägg så, att ett tjog ägg motsvarar i vikt 11 hektogram, således mer än ett kilogram. För praktiskt behof och då man räknar i hufvudet, kan man dock beräkna vigten för ett tjog ägg till ungefär ett kilogram. Om man nu utgår från detta värde af ett kilogram ägg, så skulle då tullen uppgå till 20 öre per kilo, detta pris sålunda motsvara endast 20 procent af varans värde, och man kommer då till ett annat resultat än det af herr Meyer anförda.

Jag skall inskränka mig hertill och be att få yrka bifall till det af motionären väckta förslaget, som sammanfaller med utskottets hemställan.

Om tull å ägg.
(Forts.)

Om tull å ägg
(Forts.)

Herr Lundgren: Herr talman! Jag har blifvit uppkallad af den anledningen, att under den gångna diskussionen exemplet från Norge anförts såsom skäl för denna tull. Jag ber då först att få hänvisa till den i utskottets betänkande anförda statistiken. Som vi af densamma se. exporterades från Sverige år 1896 nära 16,000,000 ägg, men under det derpå följande året 1897 endast nära 9,000,000 ägg. Hvad är anledningen till denna stora nedgång i exporten? Jo, det var under 1897, som mellanrikslagen upphäfdes, och det var dess upphörande, som sålunda visade sin verkan redan vid denna tid. Jag ber att få nämna, att från Bohuslän försiggick en ganska betydande export af ägg till Norge öfver Strömstad. Der exporterades omkring 6,000,000 stycken ägg om året. Denna export nedgick i följd af mellanrikslagens upphörande. Men den officiella statistiken är icke fullt riktig beträffande denna artikel ägg. Ty förhållandet är, att exporten af ägg till Norge från Bohuslän verkligen var större, än den officiella statistiken visar. Huru kan detta vara möjligt? Jo, anledningen är den, att med användning af de s. k. landsvägsrättigheterna infördes till Norge ganska stora kvantiteter ägg, som undandrog sig den officiella statistiken; de kommo icke med i de statistiska tabellerna. Sålunda är den verkliga exporten större, än som här angifves. Jag vågar icke säga, i hvilken grad den verkliga exporten öfverstigit den här i tabellerna angifna, och kan derom icke lemna någon säker upplysning; men jag vet, att så är förhållandet. Exporten från Bohuslän visar, att en produktion af ägg mycket väl kan försiggå utan skydd af den tullsats, som här blifvit föreslagen. Och just på grund af denna erfarenhet ber jag, herr talman, att få yrka afslag å utskottets hemställan och bibehållande af tullfrihet på ägg.

Herr Fredholm: Herr talman! Jag har begärt ordet endast för att något söka belysa, hvad som här af en föregående talare yttrats. Jag vill inte neka till, att det kan vara sant hvad han sade, att, om prisen å ägg höjas, produktionen i landet af denna vara komme att blifva större. Men jag vill häremot invända, att, om denna ökade produktion skulle tillkomma på konstladt sätt, nemligen genom den ifrågasatta tullen, den skulle komma att försvåra konsumtionen af varan. Nu förmenar herr Lundell, att denna vara fördyrande ingenting skulle ha att betyda; han betecknade den nemligen som en öfverflödsvara. Denna uppfattning må få stå för hans räkning: för min egen del är jag af en annan mening. Jag förmodar nemligen, att jag icke mycket misstager mig, om jag påstår, att ägg i ganska afsevärd grad konsumeras vid våra sjukhus m. m. Och det är tydligt, att genom denna tull de kostnader för sjukvård m. m., som bestridas af allmänna medel, skulle komma att ökas. Huru mycket kan jag naturligtvis icke säga. Men så mycket vågar jag dock påstå, att införandet af livsmedelstullarna medförde väsentligt ökade utgifter för det allmänna, kommuner, fattigvård och annat. Detta är en sida af saken, som man icke alldeles får förbise, utan som man äfven måste egna någon uppmärksamhet för att kunna i

detta fall bedöma verkningarna af den föreslagna tullen. Man måste sálunda inlåta sig på en närmare undersökning af hithörande förhållanden, hvilket jag icke här kan göra. För mig har det varit nog att veta, att en sådan tull som denna kommer att medföra en höjning af varans pris.

*Om tull å ägg.
(Forts.)*

Herr Waldenström: Herr talman, mine herrar! Herr Biesert anförde nyss som ett exempel ett större hönseri, der hönsafveln och äggproduktionen lemnade goda ekonomiska resultat. Han nämnde icke namnet på egaren och icke heller den ort, der hönseriet var beläget. Men jag skall be att få omnämna ett mindre hönseri med 55 djur, och jag skall uppgifva namnet på egaren; det är en stationsinspektor Eldh vid Hellberga station. Han har meddelat till en tidning den uppgiften, att han har en behållen afkastning per djur och år af 4 kronor och 50 öre, och han har då dragit ifrån hvad de ätit upp. Det synes således, som om det påståendet, att hönsafvel och äggproduktion icke skulle bära sig hos oss, saknar giltighet.

Jag kan mycket väl förstå hvad herr Lindblad sade om, att vårt folk i allmänhet mycket bättre fattar hvad det innebär att få ett tullskydd af 20 öre än att få undervisning om rationel hönsskötsel. Det är *der* det sitter, både då det gäller hönseri och jordbruk och annat dermed sammanhängande.

Den af mig nu anförda uppgiften står i »Stockholmsbladet», så att herrarne kunna sjelfva läsa den. Jag tager för gifvet, att den är sann, och det gör jag så mycket mera, som artikelns författare på grund af detta meddelande kommer till det märkvärdiga resultatet, att ett tullskydd för ägg är mycket behöfligt.

Herr Lundell: Det gläder mig särdeles att höra, hurusom åtskilliga talare här uttalat sig för ett tullskydd å ägg och att många frihandlare påstå, att det lönar sig producera ägg. Jag hoppas äfven att af våra frihandlare få ett kraftigt stöd. De behöfva ju icke, om så är fallet, frukta så mycket för någon prisförhöjning, ty om till en början genom tullens åsättande prisen skulle stiga, så att producenterna finge mera betaldt för äggen och produktionen sálunda lemna stor vinst, så skulle nog snart uppstå en inhemsk konkurrens, som pressade ned prisen, så att dessa kanske blefve ännu lägre än nu. Vi skulle på det sättet ha, så att säga, slagit två flugor i en smäll: vi hade sluppit utgifterna till utlandet och på samma gång fått billigare äggpris. Jag hoppas därför, att denna tull äfven från frihandlarhåll må kunna få gynnare. Beaktansvärdt är ju äfven, att denna tull skulle befrämja näringarne och derjemte bidraga till att de små jordbrukarnes vilkor förbättrades.

Gent emot det, som herr Fredholm anförde, att man genom åsättande af denna tull försvårade användningen af ägg å sjukhus och ökade kostnaden för sjukvården, vill jag endast framhålla det, att det lyckligtvis endast är en ytterst ringa procent af vårt folk, som på grund af sjukdom måste ligga å sjukhus, och att äfven om man der

Om tull å ägg. skulle behöfvä gifva ut något mera för ägg, blir detta i alla fall en liten utgift i jämförelse med alla de andra utgifter, som sjukhuset har.
(Forts.)

Och det allmänna kan ju aldrig komma att bli lidande, ty den här föreslagna tullen kommer ju det allmänna till godo.

Hvad emballaget beträffar, har ju utskottet under behandlingen af denna fråga funnit lämpligast att — såsom vi finna i fjerde punkten af utskottets betänkande — låta med den frågan tills vidare anstå.

Jag ber att fortfarande få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Brodin: Då denna fråga förekom vid förra årets riksdag, voro ledamöterna inom bevillningutskottet nästan enhälliga i sitt yrkande, att de då väckta motionerna om tull å ägg måtte afslås. Nu återigen har — såsom herrarne finna — en omkastning egt rum, i det att utskottets majoritet är för en dylik tull, och det oaktadt inga nya förhållanden inträdt, som kunna berättiga en sådan ändring i tänkesätten.

Här har af ett par talare framhållits, att hönsafveln bär sig mycket väl, medan deremot andra sagt, att om jordbruksnäringens idkare skola kunna drifva denna handtering, är ett tullskydd härvidlag alldeles nödvändigt. Men här har ingen talat om, hvilka som skola betala denna tull. Det kunde kanske vara rättvist att tänka något äfven på dem.

Det är ju alldeles gifvet, att det på grund af klimatiska förhållanden hufvudsakligast är i Skåne och södra Sverige, som hönsafveln kan med fördel bedrifvas, medan Norrland deremot på grund af sina kalla vintrar erbjuder stora svårigheter i det afseendet. Norrländingarne hafva hittills kunnat jämförelsevis billigt få sitt äggbehof tillgodosedt genom import från Finland. Men derest nu denna tull skulle införas, blifva Norrlands invånare tvungna att taga äggen den långa vägen nerifrån Skåne, och förutom det på grund af tullen höjda priset å sjelfva äggen måste de då äfven betala dryga frakt-kostnader. Jag hemställer, huruvida det är öfverensstämmande med billighet och rättvisa att så skattlägga invånarne i en landsdel, som i flera afseenden är sämre lottad än det öfriga Sverige.

Det är detta förhållande, som ingen här förut berört, som jag icke har kunnat underlåta att påpeka, och det är med tanke på det-samma, som jag nu, herr talman, ber att få yrka afslag å såväl utskottets hemställan som motionerna.

Herr Jansson i Krakerud: Med anledning deraf, att en talare nyss här uttryckte den förhoppningen, att äfven frihandlarne skulle understödja motionen, ber jag att få nämna, att jag för min del till en början hade sympatier för en äggtull, emedan jag ansåg, att då man hade ett tullsystem, borde man hafva med äfven denna tull. Det är emellertid omöjligt för mig att kunna vara med om den tullen, då man finner, att de, som producera ägg, reda sig utan densamma. Såsom vi hörde från vermlandsbänken, var det ju ett hönseri i Kalmar län, vid hvilket afkastningen per djur uppgick till

5 kr. 78 öre. Jag skulle verkligen vilja fråga den ärade motionären, huru mycket han anser, att man bör förtjena per djur, för att man skall kunna vara belåten. Mig åtminstone synes det, som om en förtjenst af 5.78 kr. per djur vore tillräcklig.

Jag vill vidare påpeka det faktum — hvilket motionären icke har kunnat förneka — att man får 8 tjog ägg för 30 kilo spanmål. Om man upplyser de små jordbrukarne såväl inom Kalmar län som inom den öfriga delen af landet om nämnda förhållande, tager jag för gifvet, att de skola använda all sin spanmål till att fodra upp höns för att kunna få sälja ägg, och de skola göra detta utan att någon tull å ägg införes. Att de komma att få en ganska god förtjenst, lär väl motionären sjelf erkänna. Och ännu större blir förtjensten, om man — hvilket jag nyss visade vara det rigtiga — reducerar uppgiften om att en höna skall behöfva äta 30 kilo spanmål.

Jag tror således, att frågan behöfver ligga till sig. Skulle det visa sig, att äggproducenterna icke kunna reda sig utan tull, så skall jag — det lofvar jag — för min ringa del rösta för en tull härvidlag, men så länge motionären och åtskilliga andra inom kammaren bevisa, att äggproduktionen bär sig ändå, anser jag det icke vara lämpligt att rösta för en i sådant fall obehöflig tull.

Herr Antonsson: Herr talman, mine herrar! Jag ber att med anledning utaf några yttranden af motionären få återigen ett par ögonblick taga kammarens tid i anspråk.

Motionären påstod utan vidare, att jag sagt, att ägg vore en nödvändighetsvara. Jag gjorde mig emellertid all möda för att framhålla, det jag ansåg, att de *icke* vore det, men att de, enligt min uppfattning, vore det, som näst efter det allra nödvändigaste mest komme i fråga att anlita till lifvets nödtorft.

Då jag anmärkte, att klimatet i vårt land icke vore gynnsamt för äggproduktion, nämnde jag särskildt, att i södra Sverige och i all synnerhet i Skåne sådan kan ifrågakomma, då ju denna del af Sverige ligger på samma breddgrad som Själland. Jag tror verkligen icke, att jag i fråga om de klimatiska förhållandena gjorde mig skyldig till något, som kunde föranleda anmärkningar.

Herr Biesert uppgaf, att han icke kunde följa min tankegång, och framhöll, att man i stället för att från den »soliga södern» — som han uttryckte sig — importera ägg skulle söka åstadkomma en ökad produktion inom landet, hvilket han för sin del ansåg vara möjligt. Jag för min del håller före, att det vore lämpligare att i stället för att importera födoämnen låta dessa komma till användning i ett sydligare klimat och hit importera den färdiga produkten, äggen.

Beträffande det pris å äggen, som jag här uppgifvit, ber jag att få meddela, att jag hentat uppgiften derom från den offentliga statistiken, mot hvilken väl ingen anmärkning i detta afscende må kunna göras.

Om tull å ägg.
(Forts.)

Herr Lundell: Med anledning af de uppgifter, som herr Waldenström nyss här lemnade, ber jag att få säga, att dessa nog voro litet snedvridna eller missuppfattade. Det var antagligen der endast fråga om bruttoinkomsten, d. v. s. alla omkostnader voro nog icke frändragna. Så var nog ock förhållandet med de beräkningar, som angåfvos af herr Biesèrt.

Beträffande det, som den andre ärade talaren på vermlandsbänken yttrade, vill jag endast säga det, att jag visserligen icke anser det vara alldeles omöjligt, att det i vissa fall kan gå för sig att med fördel producera ägg äfven under nuvarande förhållanden, men att det dock öfver hufvud taget — och detta är nog de flestas mening — är så ogynnsamt ställt härvidlag för närvarande, att man icke kan utan förlust idka hönsskötsel. Jag hysar emellertid den förhoppningen, att så snart produktionen blifvit större, skola förbättrade förhållanden i fråga om handeln och näringen på detta område inom kort inträda. Men för att få till stånd denna ökade produktion, är det nödvändigt, att prisen, som nu äro något för låga, blifva förhöjda. Men sedan sålunda en upprekning skett i detta afseende, skulle nog prisen så småningom till följd af konkurrensen åter sjunka, så att de kanske till och med kunna blifva lägre, än hvad de nu äro. Den förtjenst, som äggproducenterna skulle hafva enligt representantens på vermlandsbänken beräkningar, är — som jag redan framhållit — omöjlig; jag har icke heller i min motion meddelat, att det skulle vara möjligt med endast 30 kilo spanmål som fodermedel producera tio kilo ägg, utan endast angifvit, huru mycket af de *tullbeskattade* fodermedlen, som lämpligen bör ingå i det foder, som är nödigt för produktion af tio kilo ägg. Och naturligtvis måste äggproducenterna ock hafva någon betalning för sitt arbete och sina omkostnader, för byggnader, redskap m. m., om de skola blifva belåtna.

Jag kan icke annat än fortfarande vidhålla min förut uttalade förhoppning, att såväl frihandlare som protektionister skola gifva denna för vårt land så naturliga näring den uppmuntran, som ovedersägligen är nödig och beredes den genom att införa den nu föreslagna tullsatsen.

Herr Månsson: Herr talman, mine herrar! Jag har begärt ordet hufvudsakligen med anledning af en utaf herr Waldenström här meddelad tidningsnotis om en jernvägsinspektör, som drefve äggproduktion med det resultat, att han derpå årligen förtjenade netto 4 kr. 50 öre pr höna. Denna uppgift — det måste jag bekänna — väckte hos oss landtmän, som ju känna till dylika affärer, en synnerligen stor förvåning. Ty aldrig ha vi ens tillnärmelsevis kunnat komma till ett sådant resultat. Jag lånade därför tidningen och fick då se, att denna stora förtjenst kom sig deraf, att han för sina ägg erhöi 1 kr. 80 öre pr tjog. Men, mine herrar, det skulle verkligen roa mig att veta, hvem som betalar så frikostigt. Vill man garantera oss ett sådant pris för våra ägg, då tror jag, att det är möjligt, att vi kunna undvara tull på denna vara. För min

del har jag emellertid aldrig hört talas om, att man under nuvarande förhållanden kunnat få mera än 1:50 à 1:60 per tjog. Åtminstone äro dessa de högsta pris, som erbjudits oss i Skåne. Att man kunnat komma fram med sådana historier som den relaterade, tror jag beror derpå, att man velat skryta och lysa litet med sina affärer. Det är »Eskilstunakuriren», som har äran af att först hafva dragit fram denna historia, som nu gått både genom svenska pressen och Riksdagen. Jag tror, att det icke är skäl att allt för mycket fästa sig vid dylika tidningsnotiser; ty se vi på verkligheten, finna vi snart litet hvar, att hela historien är öfverdrifven, därför att ett sådant pris, som jag verkligen ej heller skulle anse önskligt, icke existerar.

*Om tull å ägg.
(Forts.)*

Nu säger man, att, om den föreslagna tullen åsattes, varan högst väsentligt skulle fördyras. Nej, mine herrar, vi, som påyrka denna tull, eftersträfva endast att sätta en liten broms för den stora import af danska och i synnerhet af finska ägg, som tidtals trycker ned äggprisen till oskäligen belopp. Då det är fråga om tullar och framför allt då det är fråga om spanmålstullar, får man alltid här höra, att det är obarmhertigt att fördyra födoämnen. Men kan man verkligen med skäl påstå, att tullen högst väsentligt fördyrat priset på rågtunman? Det tror jag ej. Liknande blifver nog också förhållandet, om den nu föreslagna tullen på ägg åsattes. Min uppfattning är, att konkurrensen inom landet kommer att verka så, att priset öfver hufvud taget icke kommer att höjas. Tullen kommer endast att blifva en liten uppmuntran och ett litet stöd åt den flit och omtänksamhet, som till att börja med behöfva framlockas ur vårt folk och som äro nödvändiga faktorer för åstadkommande inom landet af en utveckling af fjäderfäskötseln, så att i sinom tid behovet skall kunna tillgodoses af den inhemska produktionen. Kunna vi lägga de penningar, som nu för ägg gå till utlandet, i deras händer, hvilka det här är fråga om — de mindre jordegarna och för öfrigt alla mindre besuttne, som bo på landet — då tror jag vi göra en god gerning.

Vidare säger man, att genom den föreslagna tullen komme den stora allmänheten att beskattas för ett fåtal personers skull. Jag skulle vilja vända om den satsen och säga: den stora allmänheten får genom denna tull en handräckning till att kunna drifva den rörelse och handtering, som här afses. Jag tror därför, att det af herr Meyer framdragna, viktigaste skälet mot åsättande af en ägg-tull härigenom faller tillbaka, såsom icke varande sant och rätt.

Jag yrkar bifall till bevillningsutskottets förslag.

Herr K. G. Karlsson i Göteborg: Herr talman! Det har såväl af motionären som äfven af en annan talare framhållits, att artikeln ägg ej vore någon nödvändighetsvara för den fattige. Af den utaf dessa talare beklagade stora importen synes mig dock kunna dragas den slutsatsen, att ägg ganska allmänt konsumeras äfven bland dessa lager af vårt folk. Men härmed må förhålla sig huru som helst, det finnes äfven andra klasser inom samhället, som man

Om tull å ägg.
(Forts.) vid en lagstiftning i detta fall bör taga någon hänsyn till. Jag menar hvad jag skulle vilja kalla den mindre bemedlade medelklassen eller sådana personer, som ha en inkomst af mellan 1,200 och 2,000 kr. Alla dessa använda ej obetydliga kvantiteter ägg. Nu kan man visserligen, i likhet med motionären, säga, att ägg icke vore någon nödvändighetsvara, emedan man kunde lefva alldeles utmärkt godt derförutan. Jag vill ej bestrida detta, och motionären sjelf är ju ett utmärkt exempel härpå. Men då man nu en gång inom vida lager vant sig vid denna föda på grund af dess stora näringsvärde och lätthet att tillaga, så anser jag, att man bör taga någon hänsyn härtill och ej utan tvingande skäl fördyra densamma.

Man har förmenat, att vårt land särskildt lämpade sig för ägg-handtering och att därför till en början tullen behöfdes för att locka smärre jordegare och dylikt folk att slå sig på hönsafvel. Men tror verkligen någon, att, om denna tull åsattes, det en gång skall blifva lätt att få bort den igen. Nej, mine herrar, varen säkra på, att det icke skall lyckas så lätt, som man vill låta påskina. Detta tror jag så mycket mera, som det föreföll mig, som om talaren på södermanlandsbänken, oaktadt denna tulls obetydlighet, ändock ville betrakta den såsom en af systemets beryktade hörnstenar.

Motionären framhöll särskildt, hvilket framstående exempel Danmark vore för oss i afseende på hönsafveln och äggproduktionen. Det vill jag ej förneka. Men jag ber att få erinra om, att den stora utveckling, som äggproduktionen fått i Danmark, ej har sin orsak i några pålagda tullar, utan i landtbrukarens intelligens och förtänksamhet i afseende på sättet att tillgodogöra sig de naturliga betingelserna för denna handtering. Detta tror jag vara något, som man här i landet borde taga till föredöme.

Talaren på södermanlandsbänken stälde en vädjan till kammarens frihandlare att i denna fråga nedlägga vapnen och utan vidare gå med på tullen. Jag vill i min ordning framställa en vädjan till kammarens protektionister och fråga dem, om det icke kunde vara på tiden att befria oss från dessa oupphörliga rubbningar i tullsattserna. Vi ha här i landet kommit så långt, att nästan allting blifvit genom tullar fördyradt. Skola vi icke någon gång härutinnan ha nått höjdpunkten. Man bör väl betänka, hvad detta oupphörliga fördyrande af födoämnen har till följd: ju dyrare dessa blifva, desto högre måste arbetsprisen blifva på alla områden, och dessa måste naturligtvis tagas ut på de färdiga produkterna, hvilket åter omöjliggör vår konkurrensförmåga med utlandet.

Då man, med tanke på den myckenhet ägg, som förbrukas här i landet, kan vara förvissad om, att den föreslagna tullen ej skall komma att spela någon obetydlig rol, skall jag, herr talman, anhålla att få yrka bifall till reservationen.

Herr Sjövall: Det förefaller mig, som om många af kammarens ledamöter, derest de skulle gifva uttryck åt sitt hjertas mening, nu vore benägna att utropa: »Tant de bruit pour une omelette!» och att de nog skulle föredraga att gå till middagsbordet och äta

omeletten framför att här längre diskutera om priset å densamma. Men, mine herrar, saken kan ses från äfven en annan synpunkt, den nemligen, att det helt visst finnes många, som gerna skulle vilja äta ett ägg till sin måltid eller använda ägg för att få sig och sin familj en rätt såsom plättar eller pannkakor, men som genom den prisstegring å ägg, som nu ställes i utsigt, med missnöje och knot måste afstå derifrån. Det är från dessas synpunkt, som jag ser saken, och det är därför, som jag anser mig böra säga ett ord, innan vi skrida till den votering, som väl till sist blir resultatet af denna debatt.

Om tull å ägg.
(Forts.)

Två sträfvanden ha under diskussionen framkommit och brutit sig mot hvarandra — det ena att hålla priset på ägg så lågt, att denna närande och välsmakande föda kunde blifva tillgänglig äfven för de mindre bemedlade klasserna, och det andra att genom höjandet af priset å ägg befordra fjäderfäskötseln och äggproduktionen i ändamål att vår inhemska äggproduktion måtte blifva så stor, att den i möjligaste grad motsvarade konsumtionen. Båda dessa sträfvanden kunna emellertid vinna sitt mål på ett annat sätt än det af motionären här föreslagna. I likhet med honom är jag stor vän af fjäderfäskötseln och äggproduktionens befordrande och uppmuntrande. Men jag är icke enig med honom i *sättet*, hvarpå detta skall ske. Jag är till och med frestad att tro, att såväl motionären som utskottet i grund och botten hysa den åsigten, att man för ändamålet borde slå in på en *annan* väg, ehuru de nu enats i förslaget att höja priset på ägg genom att åsätta nämnda vara en ganska betydlig tull.

Då jag läste igenom motionen och det deröfver afgifna utskotts-
betänkandet, kunde jag icke frigöra mig från den tanken, att förhållandet mellan premisser och slutledningar såväl i motionen som i utskottsbetänkandet lemnade åtskilligt öfrigt att önska, och att på grund deraf beviskraften i dem båda vore skäligen klen. Motionären upplyser, att vi äro efterblifna i fråga om äggproduktionen, och säger, att detta hufvudsakligen beror derpå, att vår tullagstiftning är sådan, att den icke befordrar nämnda produktion. Han fortsätter vidare: »vi hafva med tullar belagt nästan alla de hufvudsakliga råmateriel, som äro nödvändiga för äggproduktionen, med den påföljd, att inga försök till utveckling af densamma kunnat krönas med någon betydande framgång». Han säger vidare, att »de hufvudsakliga födoämnen, som måste användas för höns, äro hvete, korn och majs», samt att »för produktionen af 10 kilo (cirka 8 tjog) ägg beräknas, att man bör använda 30 kilo af sistnämnda sådeslag.» Han fortsätter därefter: »Då nu denna tullskatt å råvaran för äggproduktionen ofta nära nog kan uppgå till hela den nettovinst, som kan intagas å denna handtering, så må det icke förundra någon, att fjäderfäskötseln hos oss icke kunnat vinna någon större utveckling.» Efter detta resonement tycker man, att den fullkomligt logiska slutledningen skulle bli, att tullen å de hufvudsakligaste födoämnena för höns borde antingen sänkas eller helst borttagas. Men så resonerar motionären alls icke, utan kommer i stället med

Om tull å ägg. den öfverraskande slutledningen »att en liten skyddstull för denna näring är högst nödvändig.» Motionären fortsätter vidare: »vi skulle kunna betydligt uppdrifva denna näring, om vi stälde förutsättningarna för densamma lika med hvad som är förhållandet i Danmark och Norge; men detta kan med vårt tullsystem icke ske, med mindre än — att vi å ägg åsätta en lämplig införseltull.» Äfven i detta sammanhang tycker man, att motionären med logisk nödvändighet bort komma till ett ifrågasättande af minskning eller borttagande af tullen å råämnen; men det gör han visst icke, utan föreslår i stället en »lämplig införseltull» å ägg. När han kommit till denna punkt i sitt resonnement, tyckes han emellertid hafva hejdat sig något och tänkt: men detta hänger väl icke riktigt i hop. Han finner sig därför böra upptaga till besvarande en invändning, som hans sunda förstånd sjelf gör honom, och han fortsätter därför: »Väl har angifvits, att nedsättande å eller borttagande af majstullen skulle i hög grad gynna utvecklingen af fjäderfäskötseln, men fördelen häraf skulle enligt mitt förmenande icke blifva synnerligen stor, när majs vid utfodring af fjäderfä med fördel användes endast vid gödning af utrangerade djur, men icke befordrar äggläggning.» Härvid är emellertid att märka, att han å föregående sidan i sin motion sagt, att för produktionen af 10 kilogram ägg åtgå 30 kilogram majs, hvadan han tydligen å dessa båda ställen stannar i motsägelse mot sig sjelf.

Slutligen har motionären, som är en människovänlig man, kastat sina blickar på de fattigas bord och utbrister dervid, att »för den fattiges bord» äro ägg »ingen nödvändighetsvara». Nej, det kan väl vara; men på de fattiges bord, liksom på de mera bemedlades, behöfves *något* mera än det alldeles nödvändiga. Jag tycker därför, att man icke borde vara så angelägen att rangera bort hvad som möjligen kan vara utöfver det allra nödvändigaste. Låt oss därför icke bara tänka på de fattiga husmännen och deras hustrur, hvilka kunna bringa ett eller annat tjug ägg i handeln, utan äfven på den vida större massan af våra arbetare, som under den tid, då priset på ägg är någorlunda drägligt, använda denna nyttiga föda i så hög grad, att det lär vara 75 procent af äggen, som då säljas just till dessa klasser.

Med hvad jag nu yttrat har jag velat fästa uppmärksamheten uppå, att man, för att vinna sitt mål: befordrande af den inhemska fjäderfäskötseln och äggproduktionen, kan gå en annan väg än den af motionären angifna, och jag har dristat påvisa, hurusom han sjelf måste af sitt resonnement i motionen anses i grund och botten vara öfvertygad, att denna andra väg — minskande eller borttagande af tullen å de förnämsta födoämnen för höns — är den rigtige.

Att nu jemväl utskottet icke heller kan frisäga sig från en sådan åsigt, framgår deraf, att det säger: »men då detta oakadt den inhemska produktionen visat sig mer och mer otillräcklig och införseln i samma mån ökats, måste orsaken härtill sökas i en öfvermäktig konkurrens från utlandet. Då de viktigaste af de foderämnen, som egna sig för produktionen af ägg, här i landet stå i

högre pris än i de länder, från hvilka större delen af införseln till Sverige eger rum, är det naturligt, att, äfven med all omtanke, den inhemska äggproduktionen skall ligga under i konkurrensen med dessa länders och därför icke nå den utveckling, som eljest vore möjlig.» Här tycker man nu, att utskottet bort fortsätta så: »Ja, låt oss därför sätta ned eller taga bort tullen å de viktigaste af de nu nämnda foderämnena. Derigenom skola vi skydda äggproduktionen mot den utländska konkurrensen och inom landet åstadkomma en höjning af fjäderfäskötseln, så att i sinom tid vårt behof af ägg må kunna tillgodoses af denna inhemska produktion.» Men så har utskottet ingalunda gjort, utan föreslår i likhet med motionären en »måttlig» införseltull å ägg, hvars måttlighet dock, efter den kommit på tal, kan förtjena att prövas, ty inte kan väl 20 öre per kilogram kallas en *måttlig* tull å ägg. En tullsats af denna storlek skulle ju innebära, att när en arbetarehustru köper ett tjug ägg, så tager staten de sex från henne i tull. Hafva vi verkligen hjerta att gå till väga på detta sätt, under förevändning att vi dermed skola understödja och befördra fjäderfäskötseln i vårt land? Nej, låt oss för vinnandet af detta vackra syfte gå en mycket naturligare väg, den nemligen att ena oss om den af herr Dahn vid innevarande riksdag väckta motion, n:o 35, om borttagande af tullen å majs; då skola vi å ömse sidor nå vårt mål utan att behöfva inkräkta på den fattiges bord och på de få der ännu från tull fria födoämnena.

Med hvad jag nu anfört har jag alltså velat söka förebygga, att vid voteringen några skulle rösta för äggtullen i den tron, att denna skulle vara det *enda* och rätta sättet att uppmuntra vår fjäderfäskötsel. Så är nemligen ingalunda förhållandet, utan det bästa och naturligaste sättet är säkerligen att sänka priset på *råvaran*. Först då skall man med utsigt till framgång kunna upptaga konkurrensen med utlandet. Tydligast bevisas detta genom en jemförelse med Danmark, hvilket land motionären har framhållit som ett mönster, som vi borde efterfölja. Men han borde härvid också framhållit, att i Danmark *icke* finnes någon tull på ägg. När man därför i Danmark utan tull å ägg kunnat uppdrifva produktionen deraf så högt, som motionären i sin motion påvisat, framgår väl deraf med all önskvärd tydlighet, att det icke är *tullen*, som gjort fjäderfäskötseln till en så blomstrande och vinstgifvande näring i Danmark, utan något helt annat. Detta *andra* är just det förhållandet, att man i Danmark har råvaran till ett så betydligt billigare pris än vi. Detta och icke tullförhållandena är det, som gör, att vi ligga under i konkurrensen med danskarne i fråga om äggproduktionen.

På grund af hvad jag nu anfört, yrkar jag, herr talman, afslag å utskottsbetänkandet och bifall till den vid detsamma fogade reservationen.

Herr Lundell: Jag ber att få yttra ett par ord i anledning af den siste talarens anförande.

Om tull å ägg.
(Forts.)

Han tyckes hafva läst motionen på samma sätt, som en viss potentat läser bibeln. Dessutom synes han hafva tagit för litet notis om hvad kemien och erfarenheten ha att förmåla angående villkoren för äggproduktion. Annars hade han bort veta, att majs innehåller ganska litet af de ämnen, som behövas för sådan produktion, hvadan majstullen icke här har den betydelse, som man velat tillskrifva densamma.

För öfrigt vill jag erinra om, att våra tullsatser hafva ett annat ändamål än att bereda billiga födoämnen åt hönsen. Det tullsystem, vi nu en gång hafva och som herr Sjövall icke lär kunna och jag icke kan eller vill bryta ned, gör, att producenterna af ägg hos oss icke äro stälda eller kunna ställas i samma nivå som i Danmark, utan att hos oss åsättes en lämplig tull å ägg.

Öfverläggningen förklarades härmed afslutad. Under densamma hade yrkats *dels* bifall till utskottets hemställan, *dels* afslag derå och bifall till den af herr Brodin m. fl. afgifna, vid punkten fogade reservationen. Sedan herr talmannen gifvit proposition å dessa yrkanden, förklarade herr talmannen sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den senare propositionen. Likväl begärdes votering, hvilken ock företogs efter följande nu uppsatta och af kammaren godkända omröstningsproposition.

Den, som vill, att kammaren med afslag å bevillningsutskottets hemställan i andra punkten af dess förevarande utlåtande n:o 1 bifaller den af herr Brodin m. fl. afgifna, vid punkten fogade reservationen, röstar

Ja:

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan.

Omröstningen utföll med 129 ja mot 77 nej; och hade kammaren alltså fattat beslut i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

Efter föredragning vidare af *punkten* 3, yttrade

Herr Fredholm: Det är visserligen sant, att denna utskottets hemställan i tredje punkten grundar sig på den förutsättningen, att tull å ägg verkligen blifver åsatt. Nu har ju denna kammare beslutit, att tull å ägg *icke* skall åsättas, men detta är icke detsamma som *Riksdagens* beslut. För min del har jag den uppfattningen, att hvad utskottet här hemställt icke under några förhållanden bör få blifva *Riksdagens* beslut, och jag har den uppfattningen, därför att,

enligt mitt förmenande, ett beslut i den riktningen skulle komma att stå i strid med grundlagsstadgandet i § 61 regeringsformen, der det heter: »Alla afgifter, som Riksdagen under de i föregående § nämnda titlar beviljat, skola utgöras intill slutet af det år, under hvars lopp den nya beivllningen af Riksdagen fastställd blifver». Detta är tydliga och klara ord, och de synas mig tydligt utvisa, hvad vi ha att göra här. Det är visserligen sant, att det vid åtskilliga föregående tillfällen tillgått så, som utskottet här föreslår, och att det just är ur denna praxis, som man hemtar stöd för sin mening, att man bör gå till väga på samma sätt nu. Men det är betydlig skilnad mellan de föregående tillfällen, då Riksdagen gått in till Kongl. Maj:t med en sådan begäran som denna, och de förhållanden, som nu föreligga. Den här grundlagsparagrafen har otvifvelaktigt icke tillkommit utan något ändamål. Och det kan hända, att, om man nu vill gifva en sådan tolkning åt denna §, att densamma kommer att innehålla en ny bestämmelse, genom att godkänna en mening sådan som utskottets, hvarigenom en beslutad tullsats skulle komma att träda i kraft genast, detta skulle kunna medföra den verkan, att derigenom i onödan näringslivet komme att oroas. Ty det är klart, att de industriella aftal, som grundade sig på framtida leverans och framtida uppgörelse, äfvensom alla sådana aftal, som äro ingångna under förutsättning af de gamla tultaxebestämmelsernas fortbestånd, skulle komma att rubbas genom ett dylikt tillvägagångssätt samt att derigenom alla beräkningar komme att bli ohållbara.

För öfrigt gäller icke i detta fall, hvad som haft giltighet vid föregående tillfällen, då man ingått till Kongl. Maj:t med liknande framställning. Då har nemligen förhållandet alltid varit det, att man åsatt en — om jag så får säga — finanstull eller höjt en sådan, och man har då hos Kongl. Maj:t anhållit, att den nya tullen måtte få träda i kraft snarast möjligt af det helt naturliga skälet, att man med den ifrågavarande tullen afsett att bereda statsverket ökade inkomster. Men denna afsigt kan blifva eluderad, om man lemnar tillfälle åt den enskilde spekulanten att tillgodogöra sig en tullförhöjning för egen vinning: hvad denne då vinner, förlorar statsverket. Kan man hafva anledning att befara något dylikt, synes det mig, som om man hade fullt giltiga motiv för att ingå till Kongl. Maj:t med en framställning af nu ifrågavarande slag. Men i fråga om tullen å ägg, finner jag hvarje farhåga i den vägen helt och hållet obefogad. Ägg äro ju — som vi veta — en vara, som man icke, åtminstone med nu kända metoder, kan preservera huru länge som helst, och därför inser jag icke, hvarför man genom att låta förbudet genast träda i kraft vill söka förhindra införseln af ägg under sommaren, vid hvilken tid af året ingen väl lär komma att inköpa sådana för att gömma dem till vintern, då prisen å desamma ställa sig högre.

Jag tror således icke, att det finnes någon anledning, hvarför vi böra godkänna utskottets hemställan i denna punkt, och ber därför att få yrka afslag å densamma. Det är ju alltid ovisst, huru

*Om tull å ägg.
(Forts.)*

Om tull å ägg. det kan komma att gå med denna tull. Vi ha visserligen här i denna kammare afslagit den, men vi kunna icke veta, huru det kan gå med den uti gemensamma voteringen.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan afslogs.

Punkten 4.

Lades till handlingarna.

§ 7.

Härefter föredrogs och godkändes lagutskottets utlåtande n:o 4, i anledning af väckta motioner med förslag till ändrad lydelse af 14 § i lagen angående eganderätt till skrift den 10 augusti 1877.

§ 8.

Herr *J. Ericsson* i Vallsta aflemnade en motion, n:o 154, om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående försäljningen af vin och maltdrycker.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>C. E. Johansson</i> i Berga	under 2 dag. fr. o. m. d. 14	innev. febr.			
» <i>C. Sandquist</i>	» 5 »	»	» 15 »	»	»
» <i>P. Törnqvist</i>	» 14 »	»	» 14 »	»	»
» <i>A. Antonsson</i>	» 10 »	»	» 14 »	»	»
» <i>P. Pehrsson</i> i Åkarp	» 14 »	»	» 15 »	»	»
och » <i>W. Andersson</i> i Bråborg	» 4 »	»	» 15 »	»	»

§ 10.

Till bordläggning anmäldes:
statsutskottets utlåtanden:

n:o 2, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel, innefattande anslagen till kongl. hof- och slotsstaterna;

n:o 3, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet; och

n:o 4, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet;

sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande n:o 1, i anledning af verkställd granskning af fullmäktiges i riksbanken och fullmäktiges i riksgäldskontoret åtgärder för utförande af det dem gemensamt lemnade uppdrag i fråga om uppförande å Helgeands- holmen af riksdags- och riksbankshus;

bevillningsutskottets betänkanden:

n:o 2, i anledning af väckt motion om tullfrihet för icke rökt fläsk; och

n:o 3, i anledning af väckt motion om höjning af tullen å gryn; bankoutskottets memorial n:o 2, om verkställd granskning af riksbankens styrelse och förvaltning; samt

Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 2, med anledning af en af herr E. O. V. Wavrinsky väckt motion angående legaliserade revisorer.

§ 11.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 2,44 e. m.

In fidem

Herman Palmgren.